

Prošlost pučk^{ih}škola u Županji

Od 13.do 18.stoljeća postojalo je naselje s nazivom Županje-Blato.Naziv Županje dolazi od toga što je to bio posjed župana, koji je najviše bio podčinjen ~~xxx~~ banu Slavonije.Drugi dio izvedenice Blato upućuje nas na nadmorsku visinu i blizinu Save. Od 13.do 18.stoljeća Sava je plavila područje županjskog hatara. Tu su virile grede kao povišena zemljišta s razbijenim naseljima na kotama 90,89,87 i 86 metara.Proljetni dio godine držao je to područje pod vodom, a poslije je ostalo blato dok se nije isušilo. Tako je mogao nastati uz Županje i drugi dio naziva Blato.Druga verzija bila bi da na rudini Panje sjeverno od ulice Andrije Kozarca, postoji naročito gusto blato koje lako ne otpada s orudja, točkova i konjskih kopita.I to blato moglo je dati drugi dio izvedenice naziva naselja.

Poslije oslobodjenja od Turaka, te početkom 18.stoljeća dolazi do prvih oblika graničnog uredjenja prema Turcima. S tim u vezi razvija se i naselje blizu Save, a to je tzv.Veliki-kraj , koji dobiva naziv samo Županje.Preuredjenjem slavonske Vojne krajine 1747!godine u novom naselju Županje osniva se sjedište 11.kompanije 7.Brodске regimente.Središte naselja postaje ulica Veliki kraj s nazivom samo Županje, a Blato nestaje iz upotrebe. Do početka 20.st.naziv je bio Županje, no konačno pobjedjuje oblik Županja.

Prije Turaka i za vrijeme turske vladavine, tu je autohtono hrvatsko stanovništvo.Oslobodjenjem od Turaka i poslije stalno se doseljava hrvatsko-šokačko stanovništvo iz Bosne.Medju njima ima i Bunjevaca doseljeno prvo iz Hercegovine u Bosnu, a onda u Slavoniju.Takovi su npr.u Županji rodovi Bušića.

Godine 1786.Županja ima 89 kuća, od kojih su tri pokrivene trskom, a ostale drvenim daščicama-šindrom.Osim graničarskih kuća postojale su i ove javne zgrade:stanovi za časnike i podčasnike, šupa za egzercir, škola, seoska stražara, carinarnica,

solarski ured i konjušnica za pastuhe. Zgrade su bile izgrađene od pletera oblijepljene blatom. Na isti način gradjena je i katolička župna crkva, samo je zgrada stana za župnika bila od opeke. Županija je već tada bila usorena. Na Savi je bila prelazna državna postaja za Tursku. Godine 1861. osnovana je Narodna čitaonica prva u slavonskoj Vojnoj krajini. Godine 1868. osnovano je Gospodarsko društvo. Razvojenjem Vojne krajine 1881. Županija postaje sjedište kotarske oblasti Županije srijemske. Godine 1883. podiže se Tvornica tanina s engleskim kapitalom. ~~xxx~~ To je prvi prodor stranog ~~xxx~~ kapitala u Hrvatsku. Osniva se i Tvornica bačava, jer se u bačvama otpremao tanin u tekućem stanju. Naseljavaju se strani obrtnici i radnici u Županju.

U prvoj polovini 18. st. uski pojas pored Save dijeli se na kapetanije. U tom pojasu leži i Županija. God. 1747. osnovane su tri slavonske pukovnije: gradiška, brodska i petrovardska. Najviša oblast bilo je c. i kr. dvorsko ratno vijeće, a od 1849. god. ratno ministarstvo u Beču. Glavno vojno zapovjedništvo bilo je prvo u Temišvaru, a poslije u Zagrebu. Na čelu ovih oblasti bili su prvo banovi, a kasnije zapovijedajući generali. Zapovjednik pukovnije bio je pukovnik, a pukovnija je imala 12 satnija. Županija je bila 11. satnija kojoj je pripadalo samo naselje i Bošnjaci, te od 1800-te i Štitar. Gradjanska i vojnička uprava bila je u rukama vojničkih oblasti.

U Vojnoj krajini postojale su dvije vrste časnika: trupni i upravni. Zapovjednik satnije kao trupni časnik imao je pravo nadzora nad školama i da prisustvuje dva puta godišnje ispitima. Upravni časnik vodio je brigu i o školama: isplati plaće, materijalnom održavanju, dodjeli rabota za rad u školskom vrtu, gradnji školskih zgrada itd. Ovo je vojno-feudalni poredak u kome su vladajuća klasa časnici i podčasnici, a podčinjena seljaci-vojnici-poljoprivrednici.

22
Pretpostavlja se da je postojala škola i u Županji već 1775. U Beču je pronađen izvještaj o postojanju trivijalne škole i u Županji za 1777. godinu. Po izvještaju od 9. srpnja 1777. u kompaniji drugoga majora trivijalna škola u Županji nadzirao je nadporučnik Sack. Župnik Anton Sunčić dva puta je u pola godišnje katehizirao učenike po svome načinu u slavonskom jeziku. Učitelj Ivan Grassberger je talentiran, ali se mnogo u školi ne zalaže. Vladanja je ponešto prikornog. Od 38 učenika, 18 ih je marljivo polazilo školu. Učenici su često izostajali od škole. Roditelji bi trebali da više potiču djecu na redovni polazak škole. Da bi učitelj bio marljiviji treba ga strožije upućivati na njegove dužnosti da bi se suzbijale njegove strasti.

Dne 8. travnja 1789. traži glavno zapovjedništvo od školske komisije, da se predloži Josip Bušić iz Županje na uživanje potpore od dva forinta. Isti je dobio potporu. Dne 25. travnja 1779. odredila je pukovnija, da se učitelj Grassberger premjesti iz Županje u Trnjane. Glavno zapovjedništvo dopustilo je 12. listopada 1785 da se mjesto učitelja u Županji, koje je ostalo prazno, kad je učitelj Ritsch to mjesto napustio, popuni učiteljem Lukićem s plaćom od 9 forinti na mjesec. Dne 19. ožujka 1791. dopustilo je glavno zapovjedništvo da furir Stjepan Kavitić postane učitelj u Županji.

Naredbom kralja Josipa II 1780. bilo je određeno da se u glavnim gradovima otvori glavne, a u sjedištu satnije trivijalne škole. Pošto je bio prevelik broj navedenih škola, to je kralj Franjo II naredio 1799. da zbog prevelikog troška svake dvije satnije imaju po jednu školu. Pretpostavlja se da je u Županji kao sjedištu satnije naredbom kralja Josipa II otvorena državna škola, ali da je prenešena u Otok te kasnije u Niemce.

Svako mjesto imalo je školski vrt, gdje se učilo voćarstvo, pčelarstvo i svakarstvo. Tim vrton je upravljao jedan vještak

iz seljačkog staleža. Brinuo se za presađjivanje i cijepljenje voćaka. Posebno je bio rasadnik mladih dudova. Županja je imala dudaru s površinom od 1290 hv², te 1165 komada mladih stabala. Županja je imala dva školska vrta, jedan za selom gdje je zadruga Matijević, a drugi kod školske zgrade.

Koje dijete svrši s dobrim uspjehom trivijalnu ~~ili~~ njemačku općinsku školu /kakova je bila u Županji/ moralo je polaziti satnijsku pisarnu. Taj običaj ostao je sve do razvoja čem nja vojne krajine. Narod je žalio kada je ovog običaja nestalo, jer je smatrao da mu dijete neće moći za neku službu napredovati. Osim toga mnoga je zadruga bila primorana darovito dijete poslati o svom trošku u glavnu četverorazrednu ili matematičku školu.

U pučkim školama održavana su svake godine dva ispita. Polugodišnjim ispitom prisustvovao je satnik i dodijeljeni upravni časnik, kao i mjesni školski nadzornik te općinski starješine. Konačnim ispitom prisustvuje štopski časnik, izvjestitelj od uprave, školski ravnatelj, a često puta i sam pukovnik. Kod ispita bijaše strogo. Sretan učitelj, ako je komisija zadovoljna tada ne manjka pohvala a kadkada i nagrada te promaknuće. Jao si pako jadniku ako je nezadovoljna. O uspjehu ispita poslana su izvješća dvorskom vojnom vijeću u Beč.

Trivijalne škole uzdržavala je država i plaćala učitelje. Godišnja plaća učitelja bila je 180 forinti, a pomoćnika 60 forinti sa stanom u naravi i ogrjevom. God. 1807. uvršteni su trivijalni učitelji u red državnih činovnika, pa se kao takovi u uniformu odijevali i stekli pravo na mirovinu. Franjo Josip odredi da se plaća učiteljima povisi na 240 forinti, a pomoćnicima 100 forinti. Godine 1888 dobili su učitelji 367 forinti, a nakon 25 godina službe 420 for. podučitelj 210 for. Nadučitelj 500 forinti, a poslije deset godina službe 600 forinti.

U drugoj polovini 18. i prvoj polovini 19. st. bilo je stanje pučkoga ~~školarstva~~ učiteljstva veoma slabo u pogledu materijalnom i što se tiče naobrazbe. Za općinske učitelje su postavljani prvo obrtnici, pa kasnije isluženi podčasnici.

Godine 1822. otvorio je ravnatelj Jodel u Vinkovcima tromjesečni tečaj, koji je održavan do 1863. godine. U Rakovcu/kod Karlovca/ i Mitrovici otvoreni su takovi tečajevi 1841. i trajali su po šest mjeseci. Tečajevi su bili spojeni s normalnom školom, a 1853. produženi su na dvije godine. Kasnije je otvoren pedagoški tečaj u Bjelovaru i Petrinji i spojen s nižom realkom. Svatko tko htjede polaziti navedene tečajeve morao je svršiti četiri razreda glavne škole i podvrći se prijamnom ispitu.

Pripravnici su uz realne predmete učili i Methodenbuch. Za daljnju naobrazbu učitelja nije se zaboravilo. Školski ravnatelji izdavali su teme svake godine, koje su učitelji morali izraditi. Izradjene teme pregledao je ravnatelj.

Koji je učitelj htio postati trivijalnim učiteljem morao se je podvrći ispitu. Za ispite dobivali su učitelji pitanja iz Beča, zapečaćena te se istom pred povjerenstvom otvarala. Kandidati su pod nadzorom ova pitanja rješavali te ih povjerenstvo zapečaćilo i u Beč na ocjenu slali. Klasificirane radnje bile su uvrštene u red te je tako pojedini postajao trivijalnim učiteljem.

Koliko je položaj trivijalnih učitelja bio povoljan, toliko je seoskih bio jako loš. Do godine 1837. morali su čuvati noćnu stražu s ostalim seljacima-graničarima. Iste godine oprošteni su te dužnosti, a ujedno je bilo određeno da se i njima priznaju sve službovne godine, ako predju u državnu službu. Učitelji su bili oslobođeni od vojne obaveze sve do 1871. godine. Općinske učitelje plaćala je općina pa je s njima i sklapala ugovor. Općinski starješine birali su učitelja, a pukovnijsko zapovjedništvo potvrđivalo.

Početak 19. st. bilo je teško gospodarsko stanje i sveopće previranje u vezi Napoleonove pojave u Evropi. Ali, vojna vlast vrši pritisak na općine da se osnivaju škole koje će izdržavati one same, a ne država koja je učestvovala samo kod trivijalnih. To su bile narodne, općinske i elementarne škole. Općine su se opirale otvaranju ovakvih škola, ali to je moralo biti kada je vojna vlast naredila. Općinske škole koje su imale nastavu i na njemačkom jeziku nazivale su se „Njemačke općinske škole“. Početkom 19. st. otvorene su takve škole u Andrijaševcima, Babinoj Gredi, Bošnjacima Neudorfu i Županji.

God. 1825. neke su općine bile protiv osnivanja općinskih škola, a to su Podvinje, Vrpolje, Nijemci i Županja. Škole su nešto kasnije ipak otvorene u navedenim mjestima. U Županji je otvorena škola početkom 1831. godine u privatnoj kući Djure Čušića br. 44. Ugovor je sklopljen s općinom dne 18. studenog 1831. s time da će se izdati za školu velika soba za 24 forinta srebra na godinu. Za čišćenje i grijanje sobe vlasnik kuće je zahtijevao od svakog učenika po jedna kola drva. Djuro Čušić je bio ujedno i učitelj do 1834. godine, kada ga je naslijedio Jozo Nikolčić. Ovaj je bio obrtnik no učiteljevao je do 1836. godine. To je prvo bila početna ili elementarna škola čija se nastava održavala jednu školsku godinu. Učilo se početno čitanje, pisanje, računanje i vjeronauk. Dvorsko ratno vijeće u Beču naredbom od 18. travnja 1836. javlja preko brodske pukovnije jedanaestoj kompaniji u Županji, br. 1706 da je dozvoljeno otvaranje njemačke općinske škole. Za učitelja je postavljen Ivan Topalković. Ova škola imala je nastavu dvije godine, a vršila se na hrvatskom i njemačkom jeziku. U 11. kompaniji bila je takova škola u Bošnjacima, a u Štitaru elementarna općinska škola. Topalković je prvo imao 72 forinta plaće dok je kasnije dobio povišicu na 180 forinti godišnje. God. 1837. radio je posebno s gluhonijemim

učenikom Vinkom Vučićevićem kbr.110.Godinu dana kasnije nagradjen je za taj rad s 20 forinti.U županjskoj kompaniji /Županja,Bošnjaci i Štitar/ god.1837.bilo je 299 učenika sposobnih za školu, a polazilo ih je 218.Tih godina Županja dobiva novu školsku zgradu u kojoj je stanovao i učitelj.Topolković je premješten u Nijemce 1840.godine.U Županji prima dužnost učitelja Mijo Riesel,koji je istovremeno radio i s gluhonijemom djecom.U prvoj polovini 1844.god.tj.šest mjeseci radi kao namjesni učitelj poznati Mijat Stojanović.Vladao je već njemačkim jezikom,a bio je i orguljaš.U razredu je imao i devetoro ciganske djece,koja su bila sposobna za učenje,ali nijesu imale interesa za školu.Mijat je tada mlad čovjek,ali vrlo ozbiljan i vrijedan učitelj.Dostojanstvo izgleda i ugleda pojačavali su brkovi i brada koju je nosio.Kao što smo naveli,nakon pola godine premješten je u njegovu Babinu Gredu.U drugoj polovini 1844.god.dolazi za učitelja Adam Marković koji je u Županji služio do 1854.godine.Mjesni školski nadzornici bili su upravni časnici,pa je koncem prve polovine 19.st.takav bio Kasimirsky.Za izdržavanje škola i učitelja osnovana je u 11.Županjskoj kompaniji školska zaklada.Novac je skupljen od stanovnika i broj duša u selima tj.od količine zemljišta što su ga krajiške zadruge posjedovale.Od svakog jutra ubirao je tri krajcara uz porez,a za jedno dijete plaćalo se pet forinti.Županjska kompanija imala je u školskoj zakladi 1836.godine 796 forinti i 40 krajcara,a 1837.god.961 for.i 30 krajc.Ovako je bilo navedene dvije godine,a onda se prešlo na „dobrovoljne prinose“ od hranjenja dudovog svilca i sijanjem općinskog zemljišta tzv.seoštine.

Ivan Topolković bio je vrijedan učitelj,kako tvrde oni koji su ga poznavali.Da je bio vrstan učitelj cijeni se i po tome što mu je plaća skočila od 72 na 180 forinti godišnje.Postao je trivijalnim učiteljem u Nijemcima 1840.godine.

Njega naslijedi Mijo Riesel, koji također bijaše vrstan učitelj. Svršio je gimnaziju i filologiju. Rodom je bio iz ~~ax~~ Jarmina ~~n~~njemačkog porijekla. Nije poznato zašto je prvo nastupio kao učitelj. U Županji je službovao do 1843. godine, a odavde je premješten u Gradišku. Kasnije je postao učiteljem i pravim profesorom na gimnaziji u Vinkovcima. Prijateljevao je s Mijatom Stojanovićem.

Naslijedio ga je 1844. god. Adam Marković. Kao što su njegova dva predhodnika bila hvaljena, tako isto bijaše i Marković. Više puta je pohvaljen od oblasti, a i u narodu je stekao lijep glas, da ga se još 1883. sjećaju. Godine 1854. postade trivijalnim učiteljem u Cerni.

Slijedeći učitelj bio je Vilko Vlašić. Ovaj je službovao do 1859. god. na zadovoljstvo oblasti i županijskih općinara, te iste godine postade trivijalnim učiteljem. Vlašiću bijaše plaća povišena od 180 for. na 200 forinti.

Njega zamijeni Ivan Maršić koji je stekao u općini ljubav i poštovanje za vrijeme svoga službovanja. Postane državnim podučiteljem, a kasnije ravnateljem građanske škole. Dolaskom Maršića povišena je plaća do 200 for. na 315 forinti.

Od 1869. do 1871. god. službovao je Žaverije Franjković.

Prvih pet godina bila je samo početna škola. Od godine 1836. je njemačka općinska škola. Učitelji su dobivali plaću iz kamata školske ~~xxxxxx~~ zaklade, koju su osnovali općinari dobrovoljnim prilozima.

Tada dodje na rad učitelj Vinko Baćani koji je službovao do 1881. godine. Za njegova službovanja sagrađena je sadanja školska zgrada. Bijaše vrijeđan učitelj.

Od 1836. godine pa sve do 1876. bijaše škola u zgradi općinskog ureda. Iz službenih obzira premješten je Baćani u Podgajce, a zamijeni ga Ivan Martinović. On je 1882. postavljen za građanski učitelja u Gradišku. Na vlastitu molbu premješten je početkom drugog polugodišta 1883. Marko Juzbašić učitelj iz Cerne.

Kako slijedi županjska općina bila je sretna s učiteljima, jer su bili vrijedni i zauzeti za svoje uzvišeno znanje. I pravo je, jer je ona uvijek svojim učiteljima povisivala, a ne umanjivala plaću. Nadalje, potpore je dodijelila pa su se zato za županju uvijek natjecali vrsniji učitelji.

Da i krajskom učiteljstvu svane zora ljepše budućnosti našlo se je na najvišem mjestu muževa, koji su znali i htjeli promovirati interese školstva i krajskog naroda. Među ove je ubrojiti generale: Zastavnikovića i Königa. Kao zapovijedajući general Antun Molynari barun de Monte Pastelo sagradio si je najljepši spomenik u srcima krajskog učiteljstva, što je mnogo doprineo, da i krajsko školstvo stupi u red drugih kulturnih naroda.

Za vladanja cara i kralja Franje Josipa I izašle su mnoge odredbe o unapređenju školstva. Naročito od 1871. godine izdanim školskim propisima pokrenulo je školstvo u Krajini materijalni položaj, nastavu i odgoj. Da je ovaj zakon ostvaren mnogo je doprinijelo zalaganje generala Molynarija uz pomoć školskog savjetnika Sabljaka, a od 1871. hrvatski pisac Živko Vukasović.

Sve do 1873. godine do razvođenja politička i školska uprava bila je u rukama vojničke oblasti. Tada su se istom pukovnije razdijelile u okružja, a poslije 1873. okružnim upraviteljem u Vinkovcima bio je imenovan Teodor Novaković major. Okružni školki nadzornik bio je Ivan Spudić, koji je od 1868. god. nadzirao škole kao nadučitelj. Iste godine bude postavljen u mirovinu, a naslijedi ga Antun Lisac. Novaković je primio upravu, te je naročito nastojao da se školstvo podigne, pa je i isposlovao da su mnogima općinama poklonjene državne zgrade za škole.

Godine 1873. mjesto školskog savjetnika imenovan je zemaljski školski nadzornik za pučke škole. Ova čast pala je u dužnost Andriji Kneževiću inače rodom iz Babiže Grede, okružnom

školskom nadzorniku. Knežević se je uvijek odlikovao kao pučki učitelj svojom vrsnoćom i marljivošću.

Godine 1873. otvorena je u Županji djevojačka škola. Pošto nije bilo općinske školske zgrade, to je ista bila za neko vrijeme smještena u privatnu kuću zadruge Balentović. Prva učiteljica te škole bila je Antonija Hlebec.

Godine 1875. premješten je Novaković u bansko okružje a na njegovo mjesto je postavljen A. Bugarin. Za njegova upravljanja učinjeno je za školstvo dosta. Imovna općina u Vinkovcima je davala stotinu hiljada forinti da se izgrade mnoge školske zgrade. Ona je ujedno davala svake godine 400 forinti za nagrade marljivim učiteljima.

Godine 1875. počela je općina u Županji da gradi školsku zgradu na glavnom trgu malo uvučenu u dvorište. Zgrada je bila gotova 1876. godine, posvećena, te na svečan način predana na upotrebu. Dječjačka i djevojačka su tada bile proširene u dvorazredne škole. Učiteljica A. Hlebec je premještena na vlastitu molbu, a naslijedila ju je Kristina Vranić i Veronika Pezerović 1. listopada 1877. Prva je iz službenih razloga premještena u Drenovce 1880. god. a naslijedila je Ružica Šumanović, dok je Pezerović na vlastitu molbu premještena u Cernu, a na njezino mjesto došla je Reza Kovačić iz Mikanovaca početkom školske godine 1881.

Kotarski predstojnik bio je do 1873. god. Becić, a zatim Tropper do 1879. god. Njega zamijeni Luić, a zatim tajnik Kuhn, te napokon kotarski predstojnik Žakula od 1882. god. Tropper i Kuhn osobito su bili privrženi pučkom učiteljstvu, te nastojali po mogućnosti unaprediti školstvo ovoga kotara.

Godine 1879. imenovan je okružnim upraviteljem Bili. Kao posljednji glavnik hrvatsko-slavonske krajine bio je zapovijedajući general ~~xxxx~~barun Franjo Filipović. Premda je od godine 1871. krenulo školstvo na bolje, to se je i njegovim nastojanjem

znatno poboljšalo materijalno stanje pučkoga učiteljstva.

Školski je zakon popravljen u slijedećem:

1. Učitelju se uračunava i privremeno službovanje.
2. Učitelje imenuje, premješta i otpušta Glavno vojno zapovjedništvo.

3. Plaća učitelja je povišena na 500 for.; 450 for.; 400 for.; 350 for.

4. Ravnajući učitelj dobiva doplatak 100 for. na četvero razrednu školu, 50 for. na trirazrednu.

5. Školski namet se plaća sa 20% izravnoga poreza.

Od godine 1871. održavaju se učiteljske skupštine. Prva opća zemaljska učiteljska skupština bila je u Zagrebu 1871. godine, druga u Petrinji 1874., a treća u Osijeku 1876. god. Upravitelj dječjačke škole iz Županje prisustvovao je kao delegat na drugoj i trećoj skupštini na ~~zemaljski~~ zemaljski trošak.

Godine 1877. održavana je okružna učiteljska skupština na brodskog okružja u Županji. Općina je dala učiteljima tom prilikom besplatan stan.

Godine 1878. bila je velika poplava. Nasip je na više mjesta provaljen. Iste godine unišila je Austrougarska vojska u Bosnu i Hercegovinu pod vrhovnim zapovjednikom generalom topništva Josipom Filipovićem, da ju okupira mandatom velikih sila. Dne 9. studenog 1880. u 7 sati i 38 sekundi bio je jak potres. Osjetio se na istok u Nijemcima, a na zapad u Zagrebu, gdje je nanesena velika šteta ne samom gradu nego i okolici. Brodsko imovna općina sa sjedištem u Vinkovcima, darovala je gradu Zagrebu deset hiljada forinti.

Rješenjem od 17. lipnja 1881. spojena je hrvatsko-slavonska krajina s materom zemljom. Uprava je bivše krajine povjerenica grofu Ladislavu Pejačeviću. Godine 1881. umro je predstojnik

nastavnog odjela za krajinu Spilauer, a umirovljen je Mihić predstojnik nastavnog odjela za gradjansku Hrvatsku i Slavoniju. Predstojnikom nastavnoga odjela za oba područja imenovan je Vončina.

Dne 10. rujna 1881. preminuo je neumorni učitelj i književnik starina Mijat Stojanović. Kao hrvatski pisac poznao je kao malo tko narod i njegove običaje. Kratko je službovao i u Županji. Dne 13. prosinca 1881. umro je hrvatski pjesnik i povjesni romanopisac August Šenoa.

Učitelji tada u Županji:

1. Marko Juzbašić od 1. ožujka 1883. god.
2. Rezika Kovačić od 1. listopada 1882. god.
3. Ruža Šumanović od 1. listopada 1880. god.
4. Lenka Maričević pomoćna učiteljica od 1882/3. god. Tečajem 1883. godine posjetio je ove škole zemaljski

školski nadzornik Andrija Knežević, a okružni školski nadzornik Franjo Dubravčić prisustvovao je koncem školske godine ispitima. Oba nadzornika bijahu zadovoljni s uspjehom. Na ispitu su dijeljene nagrade i to, Josip Benaković bivši kraljevski i ugovorni poštari, koji je darovao 20 forinti da se među dječake, koji su s uspjehom cijepili voćke podijeli 10 forinti, a među djevojčice koje pokažu bolje vezivo - 10 forinti.

Dne 15. prosinca 1883. god. skinulo je pučanstvo grada Zagreba mađarskim napisom izvještene grbove sa financijskih zgrada. Tim povodom i nepravilnim postupanjem kod utjerivanja poreza u gornjoj Vojnoj krajini pobunio se narod, pa se je ban i grof Pejačević zahvalio na banskoj časti. Car i kralj Franjo Josip I povjeric je upravu zemlje generalu Rambergu, koji je narod umirio.

Dne 4. prosinca 1883. god. imenovan je za bana grof Khuen Hedervary iz Nuštra kod Vinkovaca. Tada počinje tridesetgodinji zloglasni apsolutizam u Hrvatskoj! Narodu postaje sve teža mađarska politika navedenog omraženog bana.

Tečajem 1883. godine umirovljen je zemaljski školski nadzornik Andrija knežević, a na njegovo mjesto imenovan je dotadanji okružni školski nadzornik Stipetić.

Dne 24. XII 1883. zaodjeveno je 17 djece iz novaca Rudolfove zaklade, koju su utemeljili neki općinari za potporu siromašnih učenika. Učitelj Juzbašić promaknut je u II plaćevni razred. Visoka kralj. zemalj. vlada izadala je strogu naredbu glede školskih vrtova da se narod priuči boljem gospodarstvu otvorit će se gospodarska podružnica.

Školska godina 1884/5 započela je dne 1. listopada. Početkom studenog 1883. premještena je Hermina Janković iz Garčina u Županju, a ovomjesna pomoćna učiteljica Lenka Maričević imenovana je učiteljicom u Garčinu. Tečajem ove školske godine pregledao je škole okružni školski nadzornik Dubrevčić i Stipetić zemaljski školski nadzornik. Škola je zbog zarazne bolesti zatvorena 21. lipnja 1884., pa se nije školska godina zaključila.

Na dječjačkoj školi je službovao, Marko Juzbašić i Hermina Janković, a na djevojačkoj, Reza Kovačić i Ruža Šumanović. Na polazak škole bilo je 146 obaveznih dječaka i 130 djevojčica.

Od toga je polazilo:

I razred.....	muških 61	i ženskih 54
II - " -	- " - 40	- " - 36
III - " -	- " - 16	- " - 16
IV - " -	- " - 19	- " - 16
	-----	
	dječaka 136	djevojčice 122

Koncem školske godine bilo je u knjižnici učiteljskoj 276 komada, a u učeničkoj 37 komada knjiga. Stanje školske blagajne za potporu siromašnih učenika iznosi u gotovom novcu 41 for. i 90 novč., u obveznicama 160 for. Svega 201 forint i 90 novčića.

Dozvolom kralj. zemaljske vlade spojena je dječjačka i djevojačka škola u obospolnu četverorazrednu školu, a uprava iste

bila je povjerena učitelju Marku Juzbašiću i to početkom drugog polugodišta 1886.godine.

Ivan Vončina predstojnik odjela za bogoštovlje i nastavu odredio je nekoliko učitelja, da se usavrše u drvorezbarstvu i pletenju košara, te su prvi odaslani u obrtnu školu u Zagreb, a drugi u Vsetin u Moravsku. Nakon godinu dana otvorene su te škole i to za košare u Osijeku, Vukovaru, Mitrovici i Zemunu. Vončina -osnivač tih škola nije doživio njihovo otvorenje, jer je nakon duge bolesti pred konac 1885.godine umro. Predstojnikom odjela za bogoštovlje i nastavu imenovan je 17.siječnja 1886.dr Stjepan Spevec.

God.1884.otvorena je na svečan način galerija slika koju je utemeljio i poklonio ih Josip Juraj Štrossmayer svojem ~~xxx~~ narodu. Dne 6.siječnja 1885.slavila je Hrvatska pedeset godišnjicu književnog preporoda. Hrvatska, Slavonija i Dalmacija potpuno su se sjedinile s Vojnom krajinom 1.rujna 1886., kada su sudbene i političke oblasti te školstvo dospjele potpuno pod vlast bana. Spisi koji se tiču školstva i školskih blagajni predani su županijskoj oblasti u Vukovaru. Za župana županije srijemske imenovan je Ervin pl.Cseh.

U mjesecu rujna 1886.spojena je hrvatsko-slavonska Vojna krajina s provincijalom, te su izdane nekoje naredbe u pogledu školstva. Po njima se uređivanje preuredjuje prema novom političkom sustavu, pošto je školski zakon Vojne krajine od god.1871. i gradjanske Hrvatske i Slavonije od god.1874.još nisu izravnani. Po krajiškim školskim propisima obavezna su djeca na polazak svakodnevne nastave od šeste godine. Polazak I razreda stegnut je na jednu godinu. Školski praznici trajali su do tada šest tjedana, ali su naredbenim putem produljeni na osam tjedana.

Marko Juzbašić imenovan je konačno ravnajućim učiteljem dne 1.siječnja 1887.sa funkcionalnim doplatkom od 100 forinti godišnje.

U mjesecu siječnju oboljela je učiteljica Hermina Janković, a već u srpnju je umrla. Uzrok smrti bila je tuberkuloza. Posljednju počast iskazalo joj je mjesno i okolišno učiteljstvo, činovništvo i množina mjesnog pučanstva i školska mladež otpitali su je do groblja. Iza sebe ostavila je troje djece uz supruga ovomjesnog bilježnika. Početkom drugog polugodišta 1887. dodijeljena je učiteljica Šumanović dječjačkoj školi u Vinkovcima, a tamošnji namjesni učitelj Josip Matasić imenovan je bio pravim učiteljem u Županji.

Ban kraljevine Hrvatske i Slavonije, grof Khuen Heder-vary posjetio je općinu Županje u proljeće 1887. pa i školu u pratnji predstojnika unutrašnjeg odjela Stankovića, velikog župana Ervina Čeha i podžupana dra Djurića. Školska mladež je dočekala bana u hodniku, a učenica IV razreda Katica Horvatović uručivši mu kiticu cvijeća pozdravi ga u ime školske mladeži. Ban se na to zahvali, te posjeti pojedine razrede. Učenici IV razreda odpjevaše „carevku“, a po tome na želju bana, učitelj Juzbašić je ispitivao djecu iz zemljopisa i povijesti.

Priča se do danas /1975./ po Županji da je ~~na~~ ban odsjeo kod ugovornog poštara Josipa Benakovića u kući koja i danas postoji kao prva istočno od crkve. Tu sa prozora navodno da je govorio narodu. Sumnjam da ga je narod slušao kad je govorio, jer to je bio posao službenika počev od Benakovića do općinara i školske djece.

Kao i prijašnjih godine Josip Benaković sakupio je 119 forinti u Rudolfovu zakladu iz koje se darovalo siromašne učenike. Na ispražnjeno mjesto pokojne Janković imenovana bijaše kandidatkinja Georgina Nikšić učiteljica. Početkom školske godine 1887/8. oboljela je učiteljica Reza Kovačić. Ležala je kod svojih roditelja u Djakovu, te preminula 5. ožujka, nakon teške bolesti od tuberkuloze. Učiteljevala je od 1881. na zadovoljstvo predpostavljene

ne oblasti i općinara. Ovo su u roku od tri mjeseca umrle dvije učiteljice od tuberkuloze u Županji. Niska nadmorska visina, vlažne kuće pospješili su neki puta ovu bolest.

U ožujku 1887. premješten je učitelj Matasić na vlastitu molbu u Mitrovicu. Smrću Reze Kovačić i premještajem Matasića nastala su dva upražnjena mjesta u Županji. U rujnu je popunjeno Franjom Dolovčakom i njegovom suprugom Iaticom rođenom Vučićević rodnom iz Gradišta.

Na prijedlog mjesnog školskog vijeća odredio je upravni županijski odbor, da se školske godine odpočinaju u rujnu, a završavaju u lipnju. Ova promjena je nastala s obzirom na poljsko gospodarstvo i veliku toplotu u mjesecu srpnju. Po tome je ova školske godine nastava otpočela prvoga rujna.

U ovoj školskoj godini bolovala su djeca od difterije /upala sluznice ždrijela, grla i nosa/, te je škola bila zatvorena od 29. listopada do 17. siječnja. Školu je ove godine pregledao županijski školski nadzornik Franjo Dubravčić dne 22. i 23. travnja, a zemaljski školski nadzornik Antun Cuvaj dne 29. lipnja 1888. god. Ispit je održan u prisutnosti mjesnog školskog vijeća dne 28. srpnja. Školska godina počela je prvog rujna.

Tako su tečajem 1887. i 1888. izdavane naredbe kojima se školstvo građanske Hrvatske i Slavonije i bivše Vojne krajine prema novom političkom sustavu od godine 1886. preuredjivalo, to se je istom sjedinilo školstvo u oba ta dijela zemlje zajedničkim školskim zakonom od 13. listopada 1888. ~~Da je~~ Taj novi školski zakon mnogo bolji od prijašnjeg u pogledu beriva i umirovljenja učitelja te opskrbe njihovih udova i siročadi.

Ovim novim školskim zakonom dijelile se pučke škole na niže i više. Po prijašnjem se dijelile u pučke i građanske škole. I ovim školskim zakonom imaju niže pučke škole četiri razreda

a može se po okolnosti ustrojiti poseban peti razred /§ 16/. Polazak traje pet godina /§47/ dočim je u Vojnoj krajini bio šest godina. Nastavni su predmeti isti, samo što je ispušten njemački jezik, koji je bio u Vojnoj krajini obavezan predmet.

Opetovnica je produžena od jedne na dvije godine, a podučava se dva puta u tjednu po dva sata. Učiteljske skupštine koje su do sada održavane svake godine, održavat će se u buduće redovito svake treće godine /§92/ u području županije. Učitelji su i javni činovnici. Imenuje i premješta ih visoka kraljevska zemaljska vlada na prijedlog školskog odbora odnosno županijske oblasti.

Po zakonu od 1880. bivše Vojne krajine bili su učitelji razdijeljeni u razrede i tako da je od cjelokupnog učiteljstva

sačinjavalo:	I	platni razred sa	500 forinti.....	5%
	II	- " -	450 - " -	.....15%
	III	- " -	400 - " -	.... 20%
	IV	- " -	350 - " -	.... 60%

Novim školskim zakonom izjednačene su beriva svih učitelja jednom temeljnom plaćom sa 400 forinti, stanom u naravi odnosno stanarinom i petgodišnjim doplatkom od 50 forinti. Funkcionalni doplatci pripadaju ravnajućem učitelju četverorazredne škole od 100 forinti, a tro i dvorazredne sa 50 forinti. Ova temeljna plaća od 400 forinti sa petgodišnjim doplatkom mnogo je bolja za većinu učiteljstva. Namjesni učitelji dobivaju 25 forinti mjesečno nagrade i pet forinti stanarine, dočim su prije uživali samo 17 for. i 5 for. stanarine. Učitelj se stavlja u mirovinu na molbu ili bez iste /§150/ ako postane radi tjelesne ili umne bolesti nesposoban za izvršavanje svojih dužnosti. Poslije navršene deset službovne godine dobiva učitelj, ako se stavlja u mirovinu 40%, a za svaku daljnju godinu do 40. godine 2% svoje uračunjive plaće /§157/. Koji učitelj nije navršio deset godina pripada mu odpravnina. Ali ako je učitelj postao

nesposoban za ikoku privredu može mu se odrediti mirovina od jedne četvrtine uračunive plaće /Ove ustanove nije bilo u starom zakonu/. Udova ima pravo na mirovina, ako joj je i pokojni suprug imao pravo inače joj pripada odpravnina. Kr. kotarske oblasti dobivaju ovim zakonom mnogo veći djelokrug u administrativnim poslovima, dočim po prijašnjem nije im bio označen djelokrug. Građjanske škole zovu se od tada /1889./ „Više pučke škole“. Ustanovom § 66 ima se u njih obzir uzeti na trgovački i obrtnički stalež, te će tako više koristiti učenicima u praktičnom životu, nego je to prije bilo.

Uz učiteljske škole osnovat će se školske radionice za praktičnu nastavu budućih pučkih učitelja. Učiteljske škole su proširene na četiri godišta. Glavne učitelje tih škola pripade naslov „profesor“. Na temelju novog zakona visoka kralj. zemaljska vlada imenovala je županijskim nadzornicima raspoložive školske nadzornike u Vukovaru Franju Dubravčića, žup. škol. nadz. u Požegi, a Dimitrija Vurdelju umirovila. Za Srijemsku županiju imenovala je Ivana Stangla ravnatelja građjanske škole u Brodu i Isu Vlasisavljevića učitelja više pučke škole u Otočcu za školske nadzornike.

Dne 26. veljače 1891. primio je učitelj Fran Dolovčak upravu škole i IV razred ravnajućeg, učitelj Marko Juzbašić, koji radi bolesti je pošao na četiri mjesetni dopust. Uslijed toga morao se spojiti III i IV razred, te je brojio 101 učenika /cu/ i uvesti u njih poludnevnu nastavu do konca školske godine, pošto se nikako nije mogle naći i namjestiti x zamjena.

Dosadnji mjesni školski nadzornik - župnik Stjepan Serkulj, podnio je ostavku, na što je odredbom kr. županijske školske oblasti u Vukovaru imenovan mjesni školski nadzornik Dragutin Ceračić posjednik. Školu je pregledao na 21. travnja 1891. Iso Vlasisavljević kr. županijski školski nadzornik. Inače nije nitko osim mjesnog

školskog nadzornika školu posjetio službenim putem.

Zaključni ispit održavao se dne 27 lipnja 1891. do podne od 8-12 sati. Ispitu je prisustvovalo učiteljsko osoblje i općinski školski odbor. Školska godina je zaključena 29. lipnja.

Učiteljski zbor sastojao se od slijedećih lica:

Marko Juzbašić, ravnajući učitelj na dopustu od 26. II 1891.

Fran Dolovčak, razrednik III i IV raz. zamjenik ravn. učit.

Katica Dolovčak, razrednica u I. razredu.

Vilka Schneider, razrednica u II. razredu.

Vjeronauk je predavao rkt. kapelan Ivan Svirčević, dočim je vjeronauk ostalih vjeroispovijesti ostao bez nastave. Ove školske godine je od učila kupljeno tlakomjer, toplomjer i toplomjer za prozor. Školska knjižnica povećala se je knjigama Matice hrvatske za 1890.; Hrvatskog pedagoškog književnog zbora i društva sv. Jeronima. Časopisi: Napredak, Škola, Gimnastika, Školski vrt, Smilje, Freie pedag. Blätter, Hrvatska pčela, Novi vaspitač. Osim toga darom ovdašnje čitaonice poklonjen je Vienac za 1891. i Dom i svijet za 1891.

Dne 1. srpnja preuzeo je službu opet ravnajući učitelj Marko Juzbašić, koji se je nešto oporavio od kako se vratio iz toplica Gleichenberg. Upis učenika za slijedeću školsku godinu obavljeno je 15. srpnja.

Ove godine priredilo je hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo izložbu u Zagrebu, koja je otvorena svečanim načinom 15. kolovoza, a zatvorena 15. listopada 1891. Na toj izložbi gdje si je ne samo gospodarsko društvo /slaveći svoju pedeset godišnjicu/ nego i cijela Hrvatska, a i mnogi učitelji osvjetlali lice svojim izložbenim predmetima, kojima su se divili i mnogi stranci posjetivši izložbu. Dalmacija i Bosna sa Hercegovinom izložiše također krasnih predmeta, a hrvatski učitelji urediše ondje uzorni školski vrt. Da mogu posjetiti izložbu i učitelji sa sela novčano je pomogla i visoka kralj. zemaljska vlada svojom potporom. Novčanu potporu od

30 forinti po osobi dobili su i županjski učitelji, Fran Dolovčak, Katica Dolovčak i Vilka Schneider, te posjetili gospodarsku izložbu u Zagrebu.

Dne 1. rujna 1891. u 8 sati započela je ova školska godina. Učiteljski zbor na svojoj sjednici odredio je obuku i razredio razrede u slijedećem: Vilka Schneider će voditi I razred; Katica Dolovčak II raz. Fran Dolovčak III i IV razred. Današnjim danom preuzeo je i upravu škole, pošto je ravnajući učitelj Marko Juzbašić radi bolesti grla zatražio konačno umirovljenje. U ženskoj opetovnici obučavaju obje učiteljice, dok je u muškoj opetovnici sam ravnajući učitelj Dolovčak, a tek od 16. siječnja 1892. i učitelj F. Wolfhardt. Zaključkom školskog odbora drži se opetovnica sa dječacima srijedom i subotom poslije podne od 4-6 sati, a sa djevojčicama nedjeljom od 8-10 do podne i petkom od 4-6 poslije podne. Da se uzmogne opetovna obuka održati u to vrijeme i u zimsko doba, nabavio je općinski ured sedam svjetiljaka na petrolej za razrede i jednu za zbornicu.

Kao nove učevne knjige uvadaju se naredbom visoke vlade, odjela za bogoštovlje i nastavu od 18. rujna 1891. br. 10356. „Računica za I razred nižih pučkih škola“, pripremio Antun Cuvaj, a naredbom od 23. IX br. 10623. „Računica za II razred nižih pučkih škola“, pripremio A. Cuvaj. Ove dvije vrlo praktične knjige uvadaju se već početkom ove školske godine u upotrebu, no pošto su ovoj školi prispjele školske knjige naručene još u srpnju t.g. to će u upotrebi ostati stare računice, a nove se početi rabiti za buduću školsku godinu. Po naredbi kr. visoke zemaljske vlade odjela za bogoštovlje i nastavu od 28. rujna 1891. br. 10381 nabavljene su „Računske ploče za stijenju od A. Cuvaja zemaljskog škol. nadzornika. Kao učilo za računsku nastavu nabavljeno je „Rusko računalo“ od A. Pichlera iz

Beča troškom općinske blagajne. Naredbom od 7. listopada o.g. br. 10452 odredila je visoka kralj. zemalj. vlada, odjela za bogoštovlje nastavu da se do konačnog umirovljenja ravnajućeg učitelja Marka Juzbašića na ovdašnjoj školi uvede poludnevna nastava, koje se je teške zadaće primio učitelj Fran Dolovčak u III i IV razredu.

Visoka kralj. zemalj. vlada ustrojila je u Zagrebu zemaljski zavod za gluhonijeme naredbom od 24. X 1891. br. 9818 te je izdala za isti zavod naučnu osnovu. Rješenjem od 26. studenog 1891. imenovan je dr Stjepan Spevec predsjednikom stola sedmorice sa sustavnim berivima. Rješenjem od istoga dana imenovan je dr Izidor Kršnjavi predstojnikom odjela za bogoštovlje i nastavu sa sustavnim berivima.

Naredbom visoke kralj. zemalj. vlade odjela za bogoštovlje i nastavu od 15. prosinca 1891. broj 14143 stavljen je ravnajući učitelj Marko Juzbašić radi tjelesnih nedostataka u trajno stanje mira koncem prosinca 1891. te je istom naredbom pučki učitelj u Svinjaru Ferdo Wolfhardt uslijed vlastite molbe premješten na nižu pučku školu u Županju.

Visoka kralj. zemaljska vlada odjel za bogoštovlje i nastavu imenovala je naredbom od 4. siječnja 1892. br. 14863 iz 1891. na temelju zakona od 31. listopada 1888. o uređenju pučke nastave i obrazovanju pučkih učitelja u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji pučkoga učitelja u Županji Franju Dolovčaka pravim ravnajućim učiteljem niže pučke škole u Županji s dosadanjim berivima i § 124 istoga zakona ustanovljenim funkcionalnim doplatkom od 100 forinti na godinu. Učiteljski zbor sastoji se od sljedećih lica:

1. Ravnajući učitelj Franjo Dolovčak, rodio se 5. studenog 1855. u Velikoj Gorici u Hrvatskoj. Svršio šest razreda gimnazije u Zagrebu i Požegi, te 1872. stupi u c.k. učiteljište u II tečaj u Petrinji.

Nakon dovršenih nauka postade 1. studenog 1874. učiteljem u Gundin-
cima kotara županjskoga, odakle su ga na vlastitu molbu premjestili
u Podvinje kotara brodskog 1. listopada 1879. U ova dva mjesta obna-
šao je čast ravnajućeg učitelja na dvorazrednim školama. God. 1883.
bio je premješten na vlastitu molbu na trirazrednu pučku školu u
Gradište kotara županjskoga. Tamo je službujući bio članom bivšeg
za onda okružnog školskog vijeća u Vinkovcima za trogodište 1884,
1885 i 1886. Na vlastitu molbu bio je premješten 1888. ~~da~~ suprugom
na nižu pučku školu u Županju, te je prvog rujna iste godine zapo-
čeo svoje djelovanje na ovdašnjoj školi.

2. Prava učiteljica Katica Dolovčak, rođjena Vučićević. Rodila se 24.
studenog 1855. u gradu Petrinji u Hrvatskoj. Nakon dovršenih tri
razreda realke u Petrinji i učiteljske škole kod milosrdnih sestra
u Zagrebu, postala je učiteljicom u Gradištu, gdje je počela
službovati 1. travnja 1874. god. Dozvolom bivšeg kralj. okružnog upra-
viteljstva ušla se je 1884. za učitelja Franju Dolovčaka, te je
skupa premještena kao učiteljica na nižu pučku školu u Županju,
gdje je počela djelovati 1. rujna 1888. godine.

3. Pravi učitelj Ferdo Wolfhardt, rođen je 27. svibnja 1866. u Novoj
Gradiški. Svršio je građansku školu u rodnom mjestu i učiteljsku
u Petrinji 1884. Imenovan je bio 9. X 1884. privremenim učiteljem u
Perkovcima općina Donji Andrijeveci kotar Brod. Dne 5. prosinca 1885.
bude dodjeljen na službovanje u Podvinje kod ~~Boda~~^{Broda} na Savi. God. 1886.
postao je pravim učiteljem iste škole. Naredbom visoke kralj. zemalj.
vlade odjela za bogoštovlje i nastavu od 17. listopada 1891. broj
11531 bio je premješten ureda radi na nižu pučku školu ~~u~~^u Svinjaru,
kotara novogradiškog, a odande naredbom od 15. prosinca 1891. br.
14143 na vlastitu molbu na nižu pučku školu u Županju, gdje je 13.
siječnja započeo svoje djelovanje.

4. Prava učiteljica Vilka Schneider, rodila je 24. listopada 1866. u Petrovaradinu. Svršila je građansku školu u Brodu te postala namjesnom učiteljicom 1886. u Šušnjevcima kotara brodskoga. Zatim je u istom svojstvu premještajem dodijeljena na službovanje građanskoj školi u Brodu, a poslije dječjačkoj u Zemunu. Odatle je premještena u Gradište, gdje je postala pravom učiteljicom 1888. godine. Zamoliv međusobni premještaj sa učiteljicom Georginom Matasić iz Županje, bude premještena u Županju 17. prosinca 1889. br. 12978 te je ovdje počela djelovati 1. siječnja 1890. godine.

Visoka kralj. zemalj. vlada odjel za bogoštovlje i nastavu je darovao ovoj školi knjigu „Izvišće o stanju školstva u Hrvatskoj i Slavoniji za 1889-1890. godinu.“ Troškom rabata od školskih knjiga predplaćena je ova škola na slijedeće časopise za tekuću godinu: Napredak, Škola, Gimnastika, Školski vrt, Freie pedag. Blätter, Gusle, Hrvatska pčela, kao član pčelarskog društva u Osijeku, Pobratim, Smilje; dočim Vienac poklanja joj ovdašnja Čitaonica.

Na 26. veljače t. g. namješena je jedna peć u zbornici i tim je napokon udovoljeno krajnjoj potrebi koja se je odavno znatno osjećala. Čudo je samo, kako se je mogla sagraditi ovako monumentalna školska zgrada, a da se nije u zbornici postavila peć!

Ovom godinom odredila je visoka kralj. vlada da se veliki školski praznici prenesu na mjesec srpanj i kolovoz na svim srednjim školama, a također i na pučkim nalazećih se u mjestima, gdje su srednja učilišta, učiteljske škole i vježbonice.

Pošto su najznamenitiji pisci higijene dokazali, da se kratkovidnost, iskrivljenost hrptenice u školskoj dobi kod djece imaju pripisati najviše lošem držanju tijela kod obuke u kosom pisanju koje je do sada bilo uvedeno u ove škole, odredila je visoka vlada odjel za bogoštovlje i nastavu naredbom od 23. veljače 1892. br. 1941. da se počev od škol. god. 1892/3 uvede uspravno pismo

obligatno u pučke škole, te je u stvari izdala i oblike pismena. Dakle od buduće školske godine ima se u I. razredu niže pučke škole vježbati u uspravnom pismu, a svake daljnje godine ima se postupno uvesti u slijedeći viši razred. Prema tome će biti preu-
dešene i školske knjige.

Naredbom od 3. ožujka 1892. izdala je visoka kralj. zemalj. vlada odjel za bogoštovlje i nastavu higijenske propise za sve škole u kralj. Hrvatskoj i Slavoniji.

Umirovljeni ravnajući učitelj Marko Juzbašić je umro u Vinkovcima dne 26. veljače 1892. Bolovao je ~~je~~ na dušniku te navršio jedva 40 godina života. Službovao je 20 godina.

Dne 23. i 24. travnja 1892. pregledavao je ovu pučku školu i opetovnice kralj. županijski školski nadzornik Ivan Stangel.

Dne 13. svibnja 1892. izdala je visoka kralj. zemalj. vlada odjel za bogoštovlje i nastavu pod br. 5628 važnu naredbu, da se gimnastika ima održavati iza prvoga sata prije podnevne obuke. Uredjuje se pitanje odmora između pojedinih satova obuke, te propisuju školski izleti na nižim pučkim školama.

Okružnicom kralj. hrv.-slav. dalm. zemaljske vlade odjela za bogoštovlje i nastavu od 7. lipnja 1892. br. 6311 uvela je srednje evropsko vrijeme kod svih škola.

Pošto se opazilo, da se je pojavila difterija među školskom mladeži, to je po nalogu kr. kotarske oblasti na 20. lipnja 1892. obustavljen ~~polazak~~ ~~polazak~~ škole. Radi toga nije se održavao ni konačni ispit, nego se je razlazom djece na tiho i školska godina zaključila. Tečajem školske godine umrlo je petoro djece ovoga zaveda od raznih bolesti i to:

19. siječnja 1892. Viktor Ferter iz I razreda.

19. ožujka 1892. Luka Tetković kbr. 206 iz II raz. od difterije.

25. travnja 1892. Kata Filipović kbr. 137 iz I razreda.

7. svibnja 1892. Bara Pavičević kbr. 369, opetov. II teč. od sušice.

4. ožujka 1892. Eva Benaković kbr. 347, opetov. II teč. od vratobolje.

Tečajem školskih praznika umrle su od difterije dvije učenice i to iz II raz. Roza Szemnitz, dne 30.VI 1892., a Marija Galović kbr.31, dne 11.VII 1892. iz III razreda.

U kolovozu priredila se u Zagrebu „Izložba učila“, kod koje je sudjelovala i ovdašnja školska izloživ svoje stare zapisnike od 1832-1870.godine.

Školski troškovi za 1891/2.god.iznašali su 2795 for. i 19 novčića.Iz školskog vrta podijeljeno je narodu 327 voćaka i 354 dudova..

Školske godine 1892/3.obavljen je upis na 29.srpnja, te je upisano u redovnu školu 257 učenika /ca/, a u opetovnicu 78 učenika /ca/.Školska godina započela je 2.rujna.U I razredu podučavala je ~~Katica~~ Katica Dolovčak; u II raz.Vilka Schneider; u III raz. Fran Dolovčak u IV raz.Ferdo Wolfhardt. U dječjačkoj opetovnici obučavao je ravnajući učitelj Fran Dolovčak i učitelj Ferdo Wolfhardt, a u djevojačkoj opetovnici ravn.učitelj.Dolovčak i učiteljica Vilka Schneider.Školske knjige prispjele su tek 24.rujna i djeci razdijeljene, dok se je do toga dana opetovala obuka od prošle godine.Uvedene su knjige u opetovnicu:Miller, Čitanka za opetovnice.U ostalim razredima Početnica sa uspravnim pismom, Računica za III raz.od A.Cuvaja, po kojoj se obučavalo i u IV razredu.U I razredu uvedeno je obligatno uspravno pismo i novi pravopis, dočim se ostali razredi tome priučavaju.Isto tako uvedeni su izleti za školsku mladež, a satovi odmora i gimnastike održavahu se točno po „red nauka“ kojeg je izdala kralj.županijska oblast.Ove godine nabavljeno je za školu raznog pokućstva, učila i knjiga i to:osam školskih klupa sa pomičnom daskom, ormar za spise i dugački stol u zbornici kojeg su učitelji presvukli zelenim suknom na vlastiti trošak, četiri stolca u razredima.Učila:Fizikalna učila, zbirka ruda, telurij, zemljovid Hrvatske i Slavonije od prof.Steklase, osam

zemljávida naših županija, te službeni pečat od mjedi sa propisa-
nim napisom za boju i pečatni vosak. Solarški kontrolor Josip Ciga-
nović poklonio je školi komad čiste kamenite soli; trgovac Naco
Babić komad sige, a ravn. učitelj Fran Dolovčak komad željezne ruda-
če iz Petrove Gore i bočicu morske soli.

Učiteljska knjižnica pretplaćena je na oko deset časopisa koje smo već ~~navodili~~ ^{nabrajali}. Osim toga umnožila se za oko dvadeset komada knjiga.

Kr. kotarski predstojnik Aleksa Rathrein premješten je u Mitrovicu, a iz Stare Pazove Ivan Scheibel u Županju, gdje je počeo raditi u rujnu 1892. Član općinskog školskog odbora županjskoga i mnogogodišnji kr. kot. liječnik Ivan Palmar umro je u Osijeku nakon duge bolesti, 5. XI 1892. Bio je vrlo prijatelj školi, išao joj na ruku u svakom pogledu, a osobito se brinuo za zdravstveno stanje škole. Novim kot. liječnikom imenovan je dr Emerik Strasser.

Novi školski odbor za trogodište 1893, 1894 i 1895. započeo je svoje djelovanje u srpnju 1893., te se sastoji od ovih članova: predsjednik i mjesni školski nadzornik Viktor Brunschmidt trgovac; predstavnik crkve župnik Stjepan Serkulj; predstavnik škole Fran Dolovčak ravn. učitelj i zamjenik predsjedniku; predstavnik općine načelnik Mato Svirčević; kotarski liječnik E. Strasser i predstavnici roditelja Djuro Svirčević te Antun Tomašić ratari.

Bivši šiprag i školski vrtić pred školskom zgradom iskrčen je u travnju o. g. posvema i priredjen za ~~gombalačku~~ ^{gombalačku} na kojem su postavljeni novi gombalački aparati po najnovijem propisu. Školski vrt osnovan u veličini od 13,5 ara na dijelu učiteljskoga vrta, kojega je učiteljstvo odstupilo moleću za to neku malu odštetu, pošto ga je uživalo. Odšteta do tada još nije po vlastima određena. U novom školskom vrtu nalazi se 369 divljaka voćaka i 404 dudovih mladica. Županjcima je podijeljeno 182 oplemenjenih voćaka

i 175 dučova. Za obradivanje vrta nabavljeno je novo gospodarsko orudje. Školska zaklada iznosi 9005 for. i 35 novčića. Redoviti i izvanredni trošak za školsku godinu 1892/3. bio je 2907 for. i 29 n. Zdravstveno ~~stanje~~ stanje školske mladeži bijaše prema okolnostima dosta povoljno. Ako se uzme, da se ovdje nalazi mnoštvo tvorničkih radnika, koji žive sa svojom često mnogobrojnom obitelji u velikoj nečistoći pa i oskudici, to se niže ni čuditi ako neke priljepčive bolesti npr. difterija neprestano vladaju, te se skoro cijele godine nalazi pojedinih slučajeva te grozne bolesti kojoj pomaže i nemar našeg puka u tom pogledu. Radi difterije morala se obuka obustaviti od 1. do 11. prosinca 1892. a radi ospica od kojih je skoro sva mladež školska болоvala zatvorena je bila škola od 3 - 20 veljače 1893. godine.

Ovaj zavod izgubio je smrću ove školske godine više pitomaca i to od difterije. Umrli su u I razredu Ana Djuričić i kćerka Baotić, tečajem školskih praznika iz IV raz. Tomo Pin; iz II raz. Ivan Galović i tek uškolovani Josip Susedik. Od drugih raznih bolesti umrli su iz opetovnice Lenka Grgić i iz II raz. Marija Galović, Terezija Benarović i Magda Umolac.

Tečajem školske godine pohodio je školu dva puta kotarski predstojnik Ivan Scheibel, dočim je kotarski liječnik dr Strasser više puta pregledao u školi školsku mladež, da bi se uvjerio o njenom zdravstvenom stanju.

Na 18. i 19. travnja 1893. pregledao je ovu školu i njom spojenju opetovnicu županijski školski nadzornik Iso Vlasisavljević, te se o napretku zavoda i o uspjehu obuke veoma pohvalno izrazio.

Naredbom svojom od 15. travnja 1893. br. 16474 odredila je visoka kralj. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove, da se u Županji ustroji postaja za motrenje oborina, te je dotični ambrometar dala smjestiti u učiteljskom vrtu, a opažanje povjerila

ravnajućem učitelju Franu Dolovčaku, koji je taj rad započeo dne 1. srpnja 1893. godine.

Zaključni ispit održao se je 24. lipnja do podne, te je bio mnogobrojno posjećen. Učiteljstvo je u zbornici priredilo malu izložbu ženskih ručnih radova, koji su se posjetioci ma veoma dopali, kao što im se svidjeo i napredak djece u školi, te je mnogo majci suza se nuz obraz odkotrljala slušajući odgovore svoje djece.

Zaključak školske godine bio je 27. lipnja. Sakupila se sva mladež redovne škole i opetovnice u prostranom razredu sa svojim učiteljima /cama/, gdje su pojedini razrednici pročitali opći napredak pojedinih učenika. Zatim su podijeljene nagradne knjige, te svjedodžbe odpusnice opetovničarima i ostalim kojima po školskom zakonu to pripada. Nato je ravnajući učitelj pozdravio školsku mladež malim govorom i preko 300 grla zapjeva oduševljeno „kraljevku“. Raspustom djece završila se ta skromna svečanost i njom školska godina.

Naredba od 8. studenog 1892. br. 12889 kojom se zbog nestašice ispitanih učitelja i učiteljica dozvoljava, da i udane učiteljice mogu primiti mjesta namjesnih učiteljica.

Školska godina 1893/4.: Prigodom obavljenog upisa 27. srpnja 1893., u redovnu školu upisano je 149 dječaka i 122 djevojčice, svega 271 dijete, a u opetovnicu 52 dječaka i 35 djevojčica, svega 87 djece. Broj školskih obveznika bijaše 172 dječaka i 144 djevojčice, svega 316, a za opetovnicu 57 dječaka i 36 djevojčica, svega 93. Oprošteno od polaza škole radi raznih zakonitih uzroka bilo je 45, a iz opetovnice 6 djece. Školska godina započela je 1. rujna. U učiteljskom zboru nije bilo promjena, te su obučavali u I razredu Vilka Schneider; u II raz. Katica Dolovčak; u III raz. Ferdo Wolfhardt; u IV raz. Fran Dolovčak. Na dječачkoj opetovnici obučavaše ravnajući učitelj Fran Dolovčak i učitelj Ferdo Wolfhardt.

Kr. kotarski liječnik dr Strasser premješten je u Vojnić, dok je odande u Županju premješten kot. liječnik dr Tomo Krivačić.

Na učilima nije ove školske godine bilo prirasta dok se je školska knjižnica povećala mnogim knjigama i časopisima. Gomba= lište pred školskom zgradom posve je uređeno, prudom nasipano, te se mladež marljivo vježba u gimnastici. Školski vrt se lijepo obra= djuje. U njemu je oplemenjeno dovoljan broj voćaka, naročito matica patuljaka birana voća. Koncem školske godine bilo je u njemu 1352 divljaka, 130 oplemenjenih voćaka i preko 1000 dudova. Od 8000 posa= djenih šljivovih koštica niklo je oko 3000 komada, no odhranjeno je samo 400 šljiva pošto su ostale uginule sušom. Ovog ljeta načinjena je u školskom vrtu lijep bunar, no velika mu je mana što je prepli= tak, uslijed čega pomanjka vode. Školska zaklada iznašala je 8248 forinti o3 novčića. Školski trošak /budžet/ bio je 2717 for. i 81 novčić. Premda je u ovom kraju dosta zaraznih bolesti, zdravstveno stanje školske mladeži bilo je ove škol. god. povoljno. No ispostavi= lo se liječničkim pregledom da mnogo školske djece boluje od očno= ga žara /trahoma/ te su ta djeca primorana liječiti se. Tečajem godine izgubio je ovaj zavod smrću slijedeće učenike:

I razred Vinko Bušić, umro 21. listopada 1893. od srdobilje.

I razred Djuro Matijević, umro 1. prosinca 1893. od tuberkuloze.

II razred Katica Vrlac umrla 13. veljače 1894. od difterije.

Dne 26 i 27. svibnja 1894. pregledao je službeno ovu školu i opetovnicu županijski školski nadzornik Ivan Štangel, koji je bio zadovoljan postignutim uspjehom.

Konačni godišnji ispit održavan je na 25. lipnja 1894. do podne u prisutnosti školskog odbora, te mnoštva ostaloga svijeta. Roditelji su se počeli nešto više zanimati za školu, dok eto hrle na ispit da vide i čuju dječicu. Školska godina zaključena je 27. lipnja dijeljenjem nagrada i svjedodžba.

Na 14.kolovoza 1895.obavljeno je prema propisima upisivanje učenika /ca/ za 1895/6.god.U V.razred upisani su prema gore navedenoj naredbi od 30.VI 1895.br.7632 svi učenici i učenice koje su svršile IV razred prvo ili drugo godište povoljnim uspjehom, njih na broju 54., dočim su oni koji su pozazili školu pet godina i pokazali nedovoljan uspjeh u opetovnicu uvršteni.

Prostorije za višu pučku školu priredjene su u I katu iz stana kojega je uživao mjesto ravnajućeg učitelja, učitelj Ferdo Wolfhardt i uređjene su dvije školske sobe.Jedna za V razred snabdjevena je svim potrebnim namještajem.Trošak se je uzeo iz kama-ta školske zaklade.

Školska godina 1895/6.:započela je dne 6.rujna u 8 sati.

Odredbom visoke kralj.zemaljske vlade,odjela za bogoštovlje i nastavu od 27.siječnja 1896.br.1601.premješten je ravnajući Franjo Dolovčak sa suprugom u Drežnik,a na njihovo mjesto učiteljski supruzi Marija i Jakov Pavelić iz Zemuna,te je ovaj po-tonji imenovan učiteljem više pučke škole i povjerena mu je uprava niže i više pučke škole.

Odredbom visoke kralj.zemaljske vlade odjela za bogoštovlje i nastavu od 22.ožujka 1896.br.4796.premješten je učitelj ove niže pučke škole Ferdo Wolfhardt u Stare Mikanovce,a na njegovo mjesto namješten je privremeni učitelj i frekventant gimnas-tičkog tečaja Adam Dakić.

Odredbom visoke kr.zemaljske vlade od 19.kolovoza 1896.br.13039 otvoren je u Županji uz postojeći V i VI razred više pučke škole relnoga snajera.

Školska godina 1896/7.:počela je 1.rujna u 8 sati.
Dne 16.rujna 1896.pregledao je školu kr.kotarski upravitelj.

Odredbom visoke kralj.zemaljske vlade odjela za bogoštovlje i nastavu od 17.listopada 1896.br.17293 pridijeljen je

nižoj pučkoj školi u Županji Milan pl. Šimić iz Šiškovaca. Visoka kralj. zemaljska vlada odjel za bogoštovlje i nastavu od 26 srpnja 1897. broj 11475 imenovala je privremenog učitelja Adama Dakića u Županji definitivnim učiteljem. Milan pl. Šimić pridijeljeni učitelj u Županji potvrđen je kao stalan u istom mjestu.

Školska godina počela je 1. rujna 1897. U školu je upisano u I raz. 39; II raz. 81; III raz. 59; IV raz. 56; V raz. 55; VI raz. 32 učenika, svega 322. U opetovnicu mušku 17; žensku 13, svega 30 učenika.

Odredbom visoke kralj. zemaljske vlade odjela za bogoštovlje i nastavu od 16. travnja 1898. broj 5118 premješten je počam od školske godine 1898/9. učitelj Milan pl. Šimić na opću pučku školu u Bošnjake.

God. 1896. postavljen je na trošak općine munjovod na školsku zgradu, kao najvišu u mjestu. Iste godine obojadicana je općinskim troškom zbornica i učiteljev stan, te su na gornji hodnik postavljena nova staklena vrata. God. 1897. izdala je slavna kr. kotarska oblast općinskom poglavarstvu u Županji nalog, da se školska drva u smislu naredbe visoke kr. zemaljske vlade imaju slagati u školskom dvorištu, a ne kod opć. ureda, kao što je to do sada bio običaj. Od tih drva ³pristiglo se je škol. god. 1897/8. dvanaest hvati, koja su se dozvolom stavne kr. kotarske oblasti u Županji rasprodala, a za isti novac napravila su se na donjem hodniku lijepa staklena vrata. Mjeseca kolovoza 1898. preličena su na školi sva vrata i prozori na općinski trošak, pošto je sa istih ličilo skoro sasvim bilo opalo.

Školska godina 1898/9. otpočela je dne 1. rujna. U školu je upisano: I raz. 61; II raz. 37; III raz. 79; IV raz. 53; V raz. 53; VI raz. 34, svega 317 učenika. U opetovnici je bilo muških 20 i ženskih 3 svega 23. Obzirom na pomanjkanje jedne učiteljske sile uvedena je u I i III razredu poludnevna obuka, koja će se počam od 1. listopada

ne bude li učitelj imenovan, obavljati sa II i III razredom i tako dalje izmjenično.

Previšnjim rješenjem od 6. listopada 1898. imenovan je odjelnim predstojnikom za bogoštovlje i nastavu Armin Pavić sveučilišni profesor iz Zagreba. Naredbom visoke kr. zemaljske vlade odjela za bogoštovlje i nastavu od 25. studenog 1898. br. 17371. premješten je učitelj v. p. škole u Županji Djuro Cipšić u Sisak, a naredbom od 8. prosinca 1898. broj 17884 ispitani učitelj za više pučke škole Josip Šipuš iz Podgorača pridijeljen je na službovanje višoj pučkoj školi u Županji. Naredbom v. kr. z. vlade od 1. IX broj 13606 premješten je privremeni učitelj Ante Cimaš iz Nikinaca u Županju. Naredbom visoke kr. zemaljske vlade odjela za bogoštovlje i nastavu od 23. ožujka 1899. broj 4143 imenovan je dosadnji upravitelj⁴ niže i više pučke škole Jakov Pavelić pravim ravnateljem istoga zavoda.

Dne 17. svibnja 1899. obavljeno je svačanim načinom u Vukovaru ustoličenje novoimenovanog velikog župana za županiju srijemsku Petra pl. Jurkovića.

Školska godina 1899/900 započela je kao obično dne 1. rujna. Dana 17. rujna slavio je Ivan Štangel kr. županijski školski nadzornik 25 godina svoga sretnog učiteljskog rada, te su se taj dan okupili oko njega mnogi štovatelji u Vukovaru. Učiteljski zbor ove škole pozdravio je taj dan svečara brzojavno. Kr. školski nadzornik Antun Cuvaj slavio je dne 24. rujna 25 godina svoga sretnog učiteljskog rada, kojom zgodom su se oko svečara okupili u Zagrebu mnogobrojni štovatelji i prijatelji, da mu taj dan izrazom čestitanja i poštovanja zaslade. Županjski učiteljski zbor podnio je taj dan svečaru brzojavnu čestitku na sretnom i uspješnom 25 godišnjem radu za hrvatsko školstvo i domovinu. Josip Šipuš imenovan je pravim učiteljem ovoga zavoda.

Školska godina 1900/1. započela je kao obično 1. rujna. Dne 5. listopada posjetio je ovdášnju školu zemaljski pralječnik dr Ignjat Thaller. Isti je bio iznenada^e divnim rasporedom, uzornim redom i čistoćom u školskim prostorijama, te je ovaj zavod ostavio veoma zadovoljen pa je uskliknuo: „kamo sreće, da su nam sve seoske škole takove.“ Naredbom v. kr. zemalj. vlade odjela za b. i n. premješten je kr. županijski školski nadzornik Ilija Radivojević iz Vučovara u Požegu, a na njegovo mjesto imenovan je kr. županijskim školskim nadzornikom bivši zamjenik županijskog školskog nadzornika Gliša Vojnović. Naredbom v. kr. zem. vlade odj. za b. i n. od 5. kolovoza 1901. broj 7975 premještena je učiteljica Vilka Schneider u Bród n/S, a na njezino mjesto premještena je ureda radi učiteljica Anka Smiljančić iz Kobaša. Počam od 30. kolovoza 1901. pa do 16. rujna 1901. položen je u školskim prostorijama pločnik „Terazo granito“. Od preostalih opeka položen je pločnik oko školske zgrade, te je ista obojana sa sjeverne i istočne strane.

Školska godina 1901/2. započela je u ponedjeljak dne 2. rujna. Dana 29. rujna 1901. otvorena je željeznička pruga Vinkovci-Županja uz mnogobrojno učešće mjesnog žiteljstva. Ista se je pruga radila jednu godinu dana. Dne 6. listopada iste godine, otvoren je i promet predan nastavak pruge do obale Save spram Orašja. Dne 6. listopada 1901. otvorena je u Županji ombrometrijska postaja drugog reda. Istu je uredio predstojnik zagrebačkoga opservatorija prof. dr Andrija Mohorovičić, a opažanja je ~~preuzeo~~ preuzeo ravnatelj niže i više pučke škole Jakov Pavelić uz godišnju nagradu od 100 kruna. Dne 19. lipnja 1902. posjetio je ovdášnju školu predstojnik odjela za bogoštovlje i ~~nastavu~~ nastavu Armin Pavić u pratnji kr. zemalj. škol. nadzornika Josipa Stipetića; kr. županijskih školskih nadzornika Ivana Štangla i Gliše Vojnovića, te kot. predstojnika županjskog

Dragutina Šilhabela i vinkovačkog Nagela. Armin Pavić je bio od naroda svečano dočekan, a u školi glede napretka i čistoće potpunoma zadovoljan.

Školska godina 1902/3. započela je u ponedjeljak 1. rujna. Učiteljsko osoblje ostalo je isto.

Dne 12. ožujka 1903. raznesla se je strelovitom brzinom tužna vijest širom cijela srijemske županije i domovine ~~xxx~~ Hrvatske i Slavonije da je neprežaljeni naš veliki župan Petar pl. Jurković nakon petdnevnoga bolovanja preminuo u 45. godini života. Tim kobniji je taj tužni glas, pošto je isti prije devet dana izgubio ljubljenu suprugu. Da iskaže poslijednju počast preminulom prisustvovalo je izaslanstvo i ove škole pri sprovodu, koji je bio 14. ožujka. Tijelo pokojnika otpremljeno je isti dan željeznicom u Zagreb, da bude sahranjeno u obiteljskoj grobnici.

Rješenjem od 27. lipnja imenovan je ban grof Dragutin Khuen-Hedervary ugarskim ministrom predsjednikom, a na bansku stolicu zasjeo je dr Teodor grof Pejačević. Odrješenjem od 16. kolovoza 1903. imenovan je velikim županom županije srijemske veleposjednik Imbro pl. Hideghethy.

Školska godina 1903/4.: otpisom kr. županijske oblasti u Vukovaru od 4. rujna t.g. broj 20567 stavljena je bolesna učiteljica Marija Pavelić na dopust, a suplenticom u njezinom razredu imenovana je učiteljska kandidatkinja Antonija Bušić iz Županje.

Naredbom visoke kr. zemaljske vlade odjela za bogoštovlje i nastavu od 22. listopada 1903. broj 16879 dozvoljen je polaz naukovnog tečaja učiteljici Anki Smiljanić od 1. studena 1903. do 30. lipnja 1904. u Zagrebu. Suplenticom na njezino mjesto imenovana je učiteljska kandidatkinja Elza pl. Syprak iz Zagreba. Za vrijeme trajanja tog tečaja mora da plaća učiteljica Smiljanić namjesnoj učiteljici Syprak mjesečno 50 kruna namjesnine i 10 kruna stannarine. Putne troškove poslijednjoj ima da podmiri županijska školska blagajna u Vukovaru.

Naredbom visoke kr.zemaljske vlade odjela za bogoštovlje i nastavu od 30.srpnja 1904.broj 12114 premještena je učiteljica Anka Smiljanić na vlastitu molbu na nižju ~~školj~~ djevojačku školu u Koprivnicu, a na njezino mjesto imenovana je pravom učiteljicom kandidatkinja pučkog učiteljstva Antonija Gassmann 16.VIII 1904. broj 20992.

Školska godina 1904/5.:školski rad otpočeo je redovito dne 1.rujna.

Rješenjem od 19.listopada 1904.stavljen je odjelni predstojnik Armin Pavić na vlastitu molbu u mir.Odrješenjem od 19.listopada 1904.imenovalo je Nj.v.velikog župana županije virovitičke Levina Chavraka Letovaničkog odjelnim predstojnikom kr.zemaljske vlade.Učiteljski zbor niže i više pučke škole u Županji pozdravio je brzojavno smjernom čestitkom Levina Chavraka, koji se je odmah na istoj čestitci i zahvalio.

Naredbom visoke kr.zemaljske vlade, odjela za bogoštovlje i nastavu od 16.travnja 1905.broj 4872 trajno je stavljena u stanje mira ovdašnja učiteljica Marija Pavelić.

Rješenjem od 28.lipnja 1905.stavljen je zemaljski školski nadzornik Josip Stipetić u trajno stanje mira, te mu je istom zgodom podijeljen viteški krst reda Franje Josipa I za zasluge.Istim rješenjem imenovan je zemaljskim školskim nadzornikom kr.županijski školski nadzornik Pavao Orešković.

Dne 8.srpnja 1905.počela se je dizati željezna ograda pred školskom zgradom na račun kamata školske zaklade.

Rješenjem od 15.srpnja 1905.imenovan je predstojnik odjela za bogoštovlje i nastavu Levin pl.Chavrak-Letovanički za predstojnika unutarnjega odjela, te mu je povjerilo i nadalje upravu odjela za bogoštovlje i nastavu.Učiteljski zbor podnio mu je ovom zgodom čestitku, na koju se je isti udostojao i zahvaliti.

Visoka kr.zemaljska vlada imenovala je namjesnu učiteljicu u Županji Antoniju Bušić privremenom učiteljicom, naredbom od 21.kolovoza 1905.broj 15962.Naredbom visoke kr.zemaljske vlade odjela za bogoštovlje i nastavu od 15.studena 1905.broj 23131 premješten je privremeni učitelj ove škole Ante Cimaš u grad Mitrovicu, a na njegovo mjesto dolazi Dragutin Šešerinac kazne radi iz Mitrovice, naredba visoke vlade od 15.studena 1905.broj 22677.Privremena učiteljica Antonija Bušić oboljela je na pošalini te ju je suplirala kandidatkinja pučkog učiteljstva Vilma Hegeduš iz Vinkovaca, od 11.rujna do 15.prosinca 1905.Rješenjem od 25.srpnja 1906.imenovan je Milan Rojc odvjetnik iz Bjelovara, odjelnim predstojnikom za bogoštovlje i nastavu.

Školska godina 1906/7.otpočela je pravodobno 1.rujna.

Naredbom visoke kr.zemaljske vlade, odjela za bogoštovlje i nastavu premješten je učitelj Dragutin Šešerinac u Prkovce, a na njegovo mjesto dolazi iz Prkovaca Klement Rudolf rješenjem od 15.listopada 1906.broj III 5815.Naredbom visoke kr.zemaljske vlade odjela za bogoštovlje i nastavu /Službeni glasnik komad III 1907./premješten je kr.županijski školski nadzornik Ivan Štengel u Gospić, a na njegovo mjesto u Vukovar kr.županijski nadzornik Stjepan Šalek iz Gospića.Štengel se javio iza toga da je bolestan, te je stavljen u trajno stanje mira.Dne 25.lipnja odstupio je ban grof Teodor Pejačević zbog spora sa ugarskim ministrom glede uvođenja mađarskog jezika na željeznicama u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji.Na njegovo mjesto imenovan je banom, predsjednik banskoga stola dr Aleksandar pl.Rakodczay.Dne 29.lipnja odstupili su i odjelni predstojnici Vladimir pl.Nikolić, Aleksandar Bađaj i Milan Rojc.Dne 19.rujna 1907.nastupio je učitelj više pučke škole Josip Šipuš dopust, a za zamjenika mu je dodijelila kr.županijska oblast u Vukovaru od 24.rujna

1907. broj 24731 učiteljskog kandidata Dragutina Essert iz Vinkovaca. Naredbom visoke kr. zemaljske vlade, odjela za bogoštovlje i nastavu od 4. studenog 1907. broj 24246 imenovana je privremena učiteljica Antonija Bušić pravom učiteljicom pri nižoj pučkoj školi u Županji. Naredbom kr. zemalj. vlade, odj. za bogošt. i nast. od 19. studenog broj 25185 premješten je ureda radi učitelj Adam Dakić iz Županje u Šiškovce, dočim je iz Šiškovaca u Županju premješten učitelj Ivan Stipančević ~~1907. broj 24731~~; ova se zamjena ima obaviti do konca prosinca t.g.

Rješenjem od 12. siječnja 1908. imenovao je car i kralj Franjo Josip I, vlastelina baruna Pavla Raucha banom kraljevine: Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, a za predstojnika unutarnjeg odjela, zagrebačkog odvjetnika i javnog bilježnika Nikolu pl. Crnkovića, za odjel bogoštovlja i nastave vlastelina Ferdinanda pl. Mikšića, za odjel pravosuđa vijećnika banskog stola Slavka Aranický.

~~Pre~~ Mjeseca travnja 1908. nastupio je i opet dopust učitelj više pučke škole Josip Šipuš do konca školske godine, a zamjenjivao ga je ~~i opet~~ učiteljski kandidat Dragutin Essert iz Vinkovaca od 1. svibnja do konca lipnja. Naredbom visoke kr. zemalj. vlade, odj. za bogoštovlje i nastavu od 22. lipnja 1908. broj 12139 premješten je ureda radi učitelj više pučke škole u Otočcu Mile Skendžić na višu pučku školu u Županju. Naredbom kr. zemalj. vlade, odj. za bogošt. i nast. od 23. kolovoza 1908. broj 17182 premješten je ovomjesni učitelj Rudolf Klement na nižu pučku školu u Čerević, a učitelj niže pučke škole u Čereviću Cvjetko Romić na ovomjesnu nižu pučku školu. Naredbom kr. zemalj. vlade, odj. za bog. i nast. od 23. kolovoza 1908. broj 12940 premješten je Jakov Pavelić, ravnatelj ovdašnje više i niže pučke škole u istom svojstvu na višu djevojačku školu u Zemun.

Naredbom kr.zemalj.vlade,odj.za bogošt.i nast.od 29.kolovoza 1908. broj 20673.povjerená je uprava više i niže pučke škole mjesnom učitelju više pučke škole Josipu Šipušu.

Školska godina 1908/9.započela je 1.rujna.Dne 2. rujna,nakon razdiobe školskih knjiga,pisaćeg i risaćeg materijala, otpočela je redovita školska obuka.Naredbom kr.zemalj.vlade,odj.za bogošt.i nast.od 3.rujna 1908.broj 20720 premještena je na ovu višu pučku školu učiteljica Sofija Zapletal,koja će imati predavati ri= sanje i krasopis.Ista učiteljica nije službu nastupila, jer joj je vladinom naredbom od 29.rujna 1908.broj 23204 dozvoljen dopust do konca školske godine 1909.u svrhu priprave za učiteljski ispit viših pučkih škola.

Dne 5.listopada 1908.pretplatio je Josip Purić,profesor i narodni zastupnik županjskog kotara deset učenika za doživotne članove društva sv.Jeronima,te se kao takav u ovoj spomenici bilježi kao dobrotvor ove škole,što je u Službenom glasniku od 30. studenog 1908.komad XII uvršteno.Naredbom kr.zemalj.vlade,odj. za bog.i nast.od 21.studenog 1908.broj 28440 zaveden je za učiteljstvo viših i nižih pučžškola „Osobnik“mjestá dosadašnje „Matice i sposebznika“.Rješenjem od 17.svibnja 1908.kr.zemalj.škol.nadzornik za puč.škole Pajo Orešković prigodom umirovljenja odlikovan je viteškim krstom reda Franje Josipa.Rješenjem od 7ž studenog 1908.županijski školski nadzornik Isak Vlajsavljević promaknut je za zemaljskoga školskog nadzornika za pučke škole.Dne 2.lipnja 1909.pregledao je nižu i višu pučku školu kr.županijski škol.nadzornik Stjepan Šulek.Dne 25.lipnja održan je konačno školski ispit u svakom razredu niže i više pučke škole,te u opetovnici,a 30.istoga mjeseca zaključena je školska godina 1908/9.

Školska godina 1909/10. otpočela je točno 1. rujna. Dne 3. ov. mjeseca obavljena je razdioba školskih knjiga, materijala, zatim je pročitan i protumačen disciplinski red, a poslije ovoga je otpočela redovita obuka. Razdioba razreda ~~i predmeta:~~

I razred sa 92 učenika vodi Antonija Bušić.

II -" - 68 - " - Antonija Gassmann.

III -" - 59 - " - Ivan Stipančević.

IV - " - 58 - " - Cvjetko Romić.

V - " - 22 - " - Sofija Zapletal.

VI - " - 17 - " - Mileta Skendžić.

Svega 316 učenika, koje obučava 7 učiteljskih sila u broju ovano i upravitelja škole. Nakon mjesec dana nastupila je učiteljica S. Zapletal svojevoljno dopust, otišav u Sarajevo k svojoj majci.

U 1909. godini umirovljen je odjelni predstojnik za bog. i nast. Ferdo pl. Mikić, a za privremenog upravitelja istoga odjela postavljen je odsječni savjetnik kr. zemalj. vlade Dragutin ~~Vitez~~ Trnski. Naredbom kr. zemalj. vlade, odj. za bog. i nast. od 17. siječnja 1910. broj 1383 premješten je učitelj niže pučke škole Ivan Stipančević iz Županje u Zemun, a učitelj niže puč. škole Andrija Čurčinac iz Zemuna u Županju. Umirovljen je na vlastitu želju ban kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije Pavao barun Rauch, a na čast hrvatskoga bana imenovan je dr Nikola pl. Tomašić. Rješenjem od 8. veljače 1910. načelnik grada Zagreba dr Milan Anruš imenovan je odjelnim predstojnikom kr. zemalj. vlade, odjela za bog. i nastavu, a Levina pl. Chavraka od Letovanića predstojnikom kr. zemalj. vlade, odjela za unutarnje poslove. Dne 8. travnja 1910. posjetio je ovu školu dr Mikš lan Anruš, odjelni predstojnik za bog. i nast., te je tom prilikom darovao 30 kruna Rudolfvoj zakladi. Naredbom kr. zemalj. vlade, odj. za bogošt. i nast. primljena je zahvala na učiteljskoj službi učite-

ljica A. Gassmann radi udaje. Dne 25. srpnja 1910. utopio se u Dunavu u Zemunu ~~na~~ ovdasnji učitelj Andrija Ćurčinac. Dopisom kr. ugar. ministra trgovine od 23. svibnja 1910. broj 33980. dozvoljeni su pučkom učiteljstvu certifikati za pogodnost vožnji na kr. ugar. državnim željeznicama. Dekretom kr. zemalj. vlade, odj. za bog. i nast. od 17. kolovoza 1910. broj 13571 imenovan je Josip Šipuš, dosadnji upravitelj ove škole ravnateljem iste. Dekretom kr. zemalj. vlade, odj. za bog. i nast. od 17. kolovoza 1910. broj 20821 imenovan je odvašnji učitelj više puč. škole Mileta Skendžić ravnateljem više puč. škole u Gračacu. Dekretom kr. zemalj. vlade, odj. za bog. i nast. od 25. kolovoza 1910. broj 17147 imenovana je kandidatkinja pučkog učiteljstva Darinka Tkalčić privremenom učiteljicom odvašnje pučke škole. Dekretom kr. žup. oblasti u Vukovaru od 23. rujna 1910. broj 2600 imenovan je na ovomjesnoj nižoj pučkoj školi Franjo Katić u svojstvu namjesnog učitelja. Dekretom kr. zemalj. vlade, odj. za bog. i nast. pridjeljen je u istom svojstvu ovoj višoj pučkoj školi Petar Šimonji, učitelj u Jakuševcu, dne 20. rujna 1910. broj 23802.

Školska godina 1910/11. započela je dne 1. rujna. Ove školske godine promijenio se je učiteljski zbor u licima tako, da je na mjesto Milete Skendžića došao Petar Šimonji, a na mjesto pok. Andrije Ćurčina namjesni učitelj Franjo Katić, dočim na mjesto udajte Antonije Gassmann-Stipančević, imenovana je privremena učiteljica Darinka Tkalčić. Na prvoj sjednici učiteljskog zbora obavljena je razdioba razreda i to: I raz. D. Tkalčić; II raz. Antonija Bušić; III raz. Cvjetko Romić; IV raz. Fr. Katić; V raz. P. Šimonji; VI raz. J. Šipuš. Učiteljica Sofija Zapletal nalazi se još na dopustu, a suliraju je učitelji više pučke škole.

Ove školske godine nabavljene su dvije „Hartman-Andresove“ dvostruke ploče; reljef glavnih oblika zemaljske površine; zbirka risarskih modela za risanje po naravi; perspektiv; horizontalni model ljudskih pasmina; grbovi i slike za hrvatsku povijest.

Naredbom kr.zemalj.vlade, odio za bog.i nast.od 26.II 1911. br.859 premješten je na ovu ~~xxxxx~~ nižu puč.školu Milan pl.Šimić, učitelj niže puč.škole u Podgrađu, a na njegovo mjesto ovdašnji namj.učitelj Franjo Katić.Primjećuje se, da je Milan pl.Šimić već na ovoj školi službovao, te je god.1899.premješten u Bošnjake.

Početak građanske godine 1911.obavljen je popis pučanstva, kod kojega su sudjelovali: Petar Šimonji, Cvjetko Romić i Franjo Katić.Za vrijeme popisa nije bilo obuke u III i IV razredu dočim je Petru Šimonji suplirao J.Šipuš.Njegovo car.i kralj.ap.veličanstvo odlikovalo je Janka Sokolića, kr.kotarskog predstojnika županjskoga kotara viteškim krstom Franje Josipa I.

Školska godina 1911/12.započela je u petak 1.rujna 1911. u 8 sati, dok je obuka započela u subotu 2.rujna.Sjednica učiteljskog zbora, održana je 2.rujna i na njoj je obavljena razdioba razreda i predmeta.Popravni ispiti na višoj pučkoj školi obavljani su dne 2.rujna 1911.godine.

Naredbom kr.zemalj.vlade, odio za bogošt.i nast.od 15.rujna 1911.broj 18896 premješten je ovdašnji učitelj niže puč.škole Cvjetko Romić u istom svojstvu iz službenih obzira na nižu pučku školu u Lovas.Naredbom kr.zemalj.vlade, odio za bog.i nast.od 15.rujna 1911.broj 21637 premješten * je iz službenih obzira Franjo Katić privremeni učitelj u Ceriću na ovdašnju školu.Naredbom kr.zemalj.vlade, odjel za bog.i nast.od 22.studenoga 1911.broj 23229 premješten je učitelj Cvjetko Romić na vlastitu molbu iz Lovasa u Županju.

Naredbom kr.zemalj.vlade, odio za bog.i nast.od 3.veljače 1912.broj 2279 premješten je Milan pl.Šimić učitelj ove niže puč.škole u istom svojstvu na nižu puč.školu u Bošnjake.Naredbom kr.zemalj.vlade, odio za bog.i nast.od 3.veljače 1912.broj 2277 imenovan je Petar Šimonji pravim učiteljem više puč.škole u Županji.

Car i kralj Franjo Josip I imenovao je banom kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije 19.siječnja 1912.Slavka pl. Cuvaja od Ivanjske, dočim je na vlastitu molbu riješila banske časti dr Nikolu pl.Tomašića.Car i kralj Franjo Josip I, rješenjem od 15.siječnja 1912.br.98, odjelnoga predstojnika kr.hrv.slav.daln.zemaljske vlade, odjela za bogoštovlje i nastavu, dr Milana Amruša na vlastitu molbu riješilo ovoga mjesta, te dozvolilo da se istome ovom prigodom izjavi p r i z n a n j e za njegovo vjerno i revno službovanje.Car i kralj Franjo Josip I jeste bana kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije 1912.godine Slavka pl.Cuvaja od Ivanjske imenovao kr.povjerenikom za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju.Ovim se u Hrvatskoj pristupa iznimnim političkim mjerama, na čega će omladinci reagirati atentatom na Cuvaja.

Dne 30.travnja 1912.inspicirao je ovu nižu i višu pučku školu Rade Uzelac, kr.županijski školski nadzornik županije srijemske.Dne 10.svibnja 1912.inspicirao je ovu višu pučku školu Franjo Andres, kr.zemaljski školski nadzornik.

Predsjedništvo upravnog odbora županije srijemske u Vukovaru od 3.ožujka 1912.broj 1233 dostavlja odluku kr.zemaljske vlade, odjel za bog.i nast., kojoj se učiteljica Sofija Zapletal otpušta od službe.

Previšnjim rješenjem car i kralj Franjo Josip I u srpnju 1912.podijelio je Antunu Cuvaju, kr.savjetniku i kr.zemalj.školskom nadzorniku plemstvo od „Carevdara”.~~Ovo je nakon neuspjelog atentata na njega.~~

Školska godina 1912/13. otpočela je dne 2. rujna.

U ovu školu upisalo se je djece i to:

u I godište.....100 djece

u II - " - ..... 74 --"

u III --"..... 59 --"

u IV --"..... 50 --"

U višu pučku školu upisano je djece i to:

u V razred..... 27 djece

u VI --"..... 9 --"

U opetovnu školu upisano je 52 djece.

Zaključkom općinskog zastupstva u Županji osnovana je pri ovoj školi dne 25. rujna „Šegrtska škola“ u kojoj je nastavni rad započeo dne 1. listopada 1912. godine.

Naredbom kr. zemalj. vlade, odjela za bog. i nast. od 20. rujna 1912. broj 22185 imenovana je na ovoj školi pravom učiteljicom Zora Sertić, namjesna učiteljica na Sušaku, te je ujedno pridijeljena na službovanje ovdašnjoj višoj pučkoj školi. Naredbom kr. zemalj. vlade, odjela za bog. i nast. od 16. XI 1912. broj 27200 imenovana je Zora Sertić pravom učiteljicom ovdašnje više pučke škole. Naredbom kr. zemalj. vlade, odjela za bog. i nast. imenovana je Darinka Tkalčić, pravom učiteljicom ove niže pučke škole. Naredbom kr. zemalj. vlade, odjela za bog. i nast. od 29. XI 1912. broj 29807 imenovan je Franjo Katić pravim učiteljem ove niže pučke škole. Naredbom kr. zemalj. vlade, odjela za bog. i nast. izaslan je Petar Šimonji, učitelj ove više puč. škole u inozemstvo radi proučavanja muškoga ruč. rada. Naredbom kr. zemalj. vlade, odjela za bog. i nast. obnašla je ista Josipa Šipuš, ravnateljica ove više puč. škole pridijeliti na službovanje kr. kotarskoj p oblasti u Županji u svojstvu kr. kot. škol. izvjestitelja za 1913. godinu.

Naredbom kr. zemalj. vlade, odjela za bog. i nast. premješten je Stjepan Šulek, kr. žup. škol. nadzornik županije srijemske ka kr. županijskoj oblasti u Zagreb, a na njegovo mjesto premješten je

Milutin Mayer, kr. žup. škol. nadzornik, bivši pridijeljen kr. zem. vladi Banskom naredbom od 30. siječnja 1912. broj 481 povišena su pučkom učiteljstvu beriva za 25% od temeljne plaće, uračuniva u mirovinu iz doprinosa zemaljske blagajne do uređenja beriva puč. učitelja posebnim zakonom. Banskom naredbom od 8 III 1912. broj 1104 zavedeni su analfabetski tečajevi u Hrvatskoj i Slavoniji posebnim statutom. Mjeseca srpnja obnarodovano je rješenje cara i kralja Franje Josipa I, kojim je kr. savjetniku, zemalj. škol. nadzorniku Antunu Cuvaju podjeljeno plemstvo od „Carevdara“ za vanredne zasluge na polju školstva. Ručnim pismom od 21. srpnja 1913. ~~imenovan~~ ^{imenovan} je kr. povjerenikom za Hrvatsku i Slavoniju Ivan barun Škerletz, Lomnički, dok je istim pismom riješen časti kr. povjerenika Slavko pl. Cuvaj uz odlikovanje plemstvom baruna.

Naredbom kr. zemalj. vlade, odjel za bog. i nastavu od 14. VII 1913. broj 4470 pridjeljen je na službovanje kr. učiteljskoj školi u Zagrebu ovdašnji učitelj više pučke škole Petar Šimonji.

Školska godina 1913/14: Mjeseca kolovoza 1913. buknuła je u ovim krajevima kolera, naročito u Bošnjacima, Podgajcima, Drenovcima, Gradištu, Orašju i Šamcu. Pošto je kolera vladala u neposrednom susjedstvu u Bošnjacima i Orašju, nije obuka na ovom zavodu počela 1. rujna radi preventivnih redarstveno zdravstvenih mjera. Istom 9. rujna, kada je bojazan, da bi se kolera i u Županji mogla pojaviti, bila utješljivija, počela je na zavodu redovita obuka. Na zavodu nastala je promjena sa učiteljstvom više pučke škole Petrom Šimonji, kojega je zamijenio učitelj više puč. škole Nikola Vrabc, imenovan dekretom kr. zemalj. vlade, odjela za bogošt. i nast. od 30. VIII 1913. broj 17839 pravim učiteljem ove više puč. škole. Isti je prije toga službovao na nižoj puč. školi u Sikirevcima kao ravn. uč. Početkom škol. godine upisano je djece u pojedine razrede i to:

U I	razredu dječaka	38;	djevojčica	41
U II	- " -	39;	- " -	31
U III	- " -	31;	- " -	44
U IV	- " -	29;	- " -	16

Ukupno dječaka 137 djevojčica 132 = 269

Rješenjem imenovan je Imbro pl. Hideghethi velikim županom županije srijemske, dok je bivši veliki župan Ivan pl. Adamovich Čepinski imenovan velikim županom županije virovitičke. Rješenjem od 19. listopada 1913. imenovan je dr. Stjepan Tropsch kr. sveučilišni profesor u Zagrebu predstojnikom kr. zemaljske vlade, odjela za bog. i nastavu. Ručnim pismom od 27. studenog 1913. imenovan je kr. povjerenik dr. barun Skerlesz banom kraljevine Hrvatske i Slavonije i Dalmacije. Rješenjem od 11. siječnja 1914. imenovan je kr. žup. škol. nadzornik, bivši pridijeljenjen gradu Zagrebu, kr. zemaljskim škol. nadzornikom pučkih škola. Naredbom kr. županijske oblasti u Vukovaru od 4. veljače 1914. broj 3467 postavljena je Pavka Vrabec namjesnom učiteljicom na ovoj nižoj puč. školi za vrijeme bolesti učiteljice Antonije Bušić. Dne 30. lipnja 1914. obavljen je zaključak školske godine ³ godišnjim ispitom.

Dana 28. lipnja 1914. izvršen je atentat na prijeteloz nasljednika Franju Ferdinanda d'Este i njegovu suprugu vojvodkinju Sofiju Hohenberg u Sarajevu. Atentat je uspio i oboje su ostali mrtvi. Ovo je povod za prvi svjetski rat.

Školski praznici, školske godine 1913/14.:

Krajem školskih praznika nastadoše u našoj prostranoj državi burni dani. Naša monarkija povukla je konzekvence nakon čina izvedenog u Sarajevu 28. lipnja. Dne 23. kolovoza 1914. predao je austrougarski poslanik u Beogradu baron Gizel notu srpskoj vladi po nalogu Austrougarske. Srpska vlada bila je pozvana, da u roku od 48 sati odgovori na predanu notu. Pošto noti nije udovoljeno, navijestila je naša monarkija rat kraljevini Srbiji. Srbiju je štitila

carevina Rusija, te se ovaj rat pretvorio u svjetski rat, u kojem je na strani Srbije proti naše monarhije stajala: Rusija, Francuska, Velika Britanija, Crna Gora i Japan, dok je uz Austrougarsku bila saveznica Njemačka, a kasnije i Turska.

Pošto rat u ovo doba bjesni najvećom snagom modernoga oružja, dok se ovi retci pišu, ne može se upustiti u vrsnoću i strategiju zaraćenih država, a još manje u uspjeh i odluku oružja, što se zasad napokon ni predviđati ne može, toga radi učinit će se mali osvrt na prilike mjesta Županje, koje su se ovih kobnih dana u rečenom mjestu odigravale.

Već prvih dana navještača rata, došla je u Županju prva vojnička uprava „Etappen-komando“, koja je bila smještena u zgradu općinskoga poglavarstva, dok je pak zgrada ovomjesne više i niže puč. škole uzeta za „Marodenhaus“ /bolnica/. U ovo doba ~~nestalo~~ je u Županji vrlo živahan život. Dan i noć prolazile su vojničke čete smjerom prema Orašju ili smjerom prema Brčkom. Proizlazu ovuda pješачke, topničke, konjaničke i trenske pukovnije raznih narodnosti, koje je narod pozdravljao uz cvijeće i darove. Od hrvatskih pukovnija prošle su ovuda: 79. Jelačićeva, 53, 25 i 27. domobranska zatim hrvatski konjanici i hrvatska trenska divizija. Osim ovih prodjoše ovuda neki dijelovi čeških, austrijskih i mađarskih pukovni~~ja~~. Osim prolaza rečenih četa, uzimali su se zavojsku ovdje konj~~ni~~ i primala razna ratna davanja, uslijed čega bila je Županja ovih dana upravo nakrcana sa silnim narodom, konjima, kolima i inim ratnim materijalom. Ovim prolazom vojske bilo nam je moguće viditi razne vrste četa naše države, pa ne možemo zašutiti, da smo se upravo divili krasnoj i bogatoj opremi naše vojske.

Već početkom prolaza vojske preko naše Županje napu~~nila~~ se je naša škola bolesnim vojnicima, koje su negovali vojni saniteti pod vodstvom triju vojničkih liječnika.

kako je narod za uspjeh ovoga rata doprinosaio žrtve, tako ni Županja nije mogla zaostajati. Činovnici Županje utemeljiše društvo „Crveni križ“, a ovo opet uređi u školskoj zgradi u Marodenhausu bolnicu s namještajem, te kirurškim i sanitetskim potrebštinama. Predsjednikom društva izabran je Vladimir Malvić kr. kot. sudac, tajnik Josip Šipuš, ravnatelj više puč. škole, blagajnik Franjo Kaspar, uz mjesnu elitu odbornika iz sviju slojeva građana.

Pošto je ustrojenjem bolnice školska zgrada upotrebljena u vojne svrhe, nije školska obuka mogla u redovito vrijeme ^{me} otpočeti, jer se je moralo potražiti prostorije u kojima bi se nastava mogla držati. Dok su se pako te prostorije našle, bilo je učiteljstvo ove škole izaslano na supstituciju i to: Cvjetko Romić u Djuriće, Darinka Tralčić u Soljane, a Antonija Bušić u Bogdanovce, dok ~~ja~~ su ravnatelj Josip Šipuš i učiteljica Zora Sertić bili pridijeljeni na službovanje bolnici Crvenog križa. Kad su se pako našle ~~le~~ prostorije u zgradi općinskog poglavarstva i u zgradi kr. kot. suda, otpočela je školska obuka u svim razredima i to samo poludnevna, jer još uvijek nije bilo dovoljno prostorija, dok je pako u svrhu toga na supstituciju izaslano učiteljstvo povraćeno na svoja mjesta. Prije početka školske obuke izradjivala je školska ženska mladež zimsku odjeću za vojsku, od koje je priredjeno: 242 komada zimskih kapa; 244 pari narukvica; 55 pari dokoljenica. Od učiteljstva ove škole sudjeluju na bojnopolju kao vojnici Nikola Vrabc učitelj više pučke škole i Franjo Katić učitelj niže puč. škole. Katić je ranjen na ratištu u Srbiji u lijevu ruku dosta teško, te otpremljen u bolnicu u Budimpeštu na liječenje. Nikola Vrabc se nalazi na ratištu u svojstvu narednika i javlja se s vremena na vrijeme kojom dopisnicom.

Pako je obuka na ovom zavodu počela istom 12. prosinca 1914., svršit će se I poljeće naredbom kr. zemal. vlade, odjela za

bog.i nastavu od 28.siječnja 1915.broj 3302 koncem ožujka 1915.

Za vrijeme od početka rata do danas uslijedile su naredbe:1.naredba kr.zemalj.vlade,odj.za bog.i nast.od 13.XI 1914.broj 28932 o sabiranju prinosa po školskoj mladeži za božićnicu našim vojnicima, u koju je svrhu mladež istoga zavoda sakupila lijepu svetu za koju je svaki prinosnik dobio od vojnog ministarstva za uspomenu „Spomen list“. 2.naredba kr.zemalj.vlade,odj.za bog.i nast od 26.II 1915.broj 6996 o organizaciji poljodjelskoga rada,pri kojemu imaju sudjelovati i učitelji.

Početak godine 1915.tj.od 1.siječnja stupio je na snagu „Zakon od 6.kolovca 1914.“o uređenju beriva učiteljskog osoblja javnih pučkih i ženskih stručnih škola u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji.Ovim je zakonom ~~ispunjena~~ ispunjena davna želja pučkog učiteljstva,da bude prema svome staležu i radu dostojno nagradjeno.

Školska godina 1914./15.kako je već rečeno nastava je počela 12.prosinca 1914.u zgradi opć.poglavarstva;kr.kot.suda,pošto je u školi bolnica.U školskoj godini 1914./15.upisano je u slijedeć

u I godište učenika	38	učenica	44	svega	82
u II -"-	31	- "	37	- "	68
u III-"-	41	- "	31	- "	72
u IV -"-	20	- "	22	-"-	42
Svega učenika	130	učenica	134	svega	264
Viša puč.šk.-"-	34	- "	13	-"-	47
Svega učenika	164	učenica	147	svega	311

Naredbom kr.zemalj.vlade,odj.za bog.i nast.od 21.XIII VIII 1914.broj 21997 obustavljena je opetovna i šegrtska škola u ovoj školskoj godini do daljnje odredbe s razloga,da opetovničari roditeljima,odnosno majkama mogu pomoći u kućnom gospodarstvu, a šegrtske škole s razloga,što su majstori radi opće spremne morali pod oružje i što su uslijed toga morali napustiti svoj obrt,te ~~xxx~~

da naučnici mogu biti od veće i bolje pomoći u kućanstvu.

Kr.zemalj.vlada,odj.za bog.i nast.premjestio je kr. žup.škol.nadzornika Radu Uzelca od kr.žup.oblasti u Vukovaru kr. žup.oblasti u Ogulinu, a na njegovo mjesto pridjelila je učitelja više puč.škole Tomislava Pracny-a kr.žup.oblasti u Ogulinu.

Dne 10.ožujka donijele su Narodne novine vijest, da je na sjevernom ratištu poginuo Petar Šimonji, od mjesta Kraszno. Pokopala su ga dva učitelja. Sjećamo ga se kao nezaboravnoga druga, jer je i na ovoj školi službovao.

Dne 19.travnja 1915.povratio se je sa ratišta učitelj ove više puč.škole Nikola Vrabc i odmah nastupio službu.

Dne 26.travnja 1915.posjetio je ovu školu u svrhu službene inspekcije bolnice Crvenog križa Aladar grof Janković, pravi tajni savjetnik Njeg.c.i k.apostolskoga veličanstva i predsjednik društva Crvenog križa. Naredbom kr.zemalj.vlade, odj.za bog. i nast.od 31.svibnja 1915.broj 15634 imala je školska mladež da sakuplja kovne predmeta za našu vojsku. Dne 30.lipnja 1915.zaključena je redovita školska godina.

Za vrijeme školskih praznika pojavila se u mjestu Županji opasna bolest - kolera, od koje su umrli: Mijo Benaković, Adam Benaković, ~~***~~ Kata Oršolić, Mara Miličić i Marica Svirčević. Mnogi koji su od ove bolesti obolili, ozdravili su, nastojanjem liječnika dr Save Milutinovića, koji je bolest brzo spriječio.

Školska godina 1915./16.započela je redovito tj. 1. rujna 1915.kako je u školskoj zgradi još uvijek smještena bolnica Crvenog križa, to se obuka održavala u zgradi kr.kot.suda i u kući Josipa Benakovića. U zgradi kot.suda III i IV razred i V i VI, a u kući J.Benakovića I i II razred.

Naredbom kr.zemalj.vlade, odj.za bog i nast.od 7. srpnja 1915.broj 20465 dobili su učitelji zemaljskih viših pučkih škola obiteljski doplatak po djetetu 200 kruna godišnje. Isti dopla-

tak uživati će djeca do navršene 24.godine.Naredbom bana kralj. Hrv.Slav.i Dalm.od 19.kolovoza 1915.broj 11533 imaju školska djeca sakupljati vreće za pijesak u ratne svrhe.Naredbom bana kralj.Hrv. Slav.i Dalm.od 28.kolovoza 1915.broj 8565 imaju školska djeca sakupljati knjige,koje će služiti kao lektira ranjenicima po bolnicama.Naredbom kr.zemalj.vlade imaju školska djeca sabirati za vojsku šiške,koprive i praviti pletenice od slame.U ovoj škol.godini su sakupila školska djeca 365 kilograma kopriva;216 kgr.vunenih otpadaka;262 krune i 86 filira za božićni dar našim vojnicima,zatim 150 kruna za prodane „Spomen križiće“Osim ovoga sudjelovao je cijeli učiteljski zbor oko sakupljanja trećeg ratnog zajma.Nadalje držala je ova školska mladež glazbenu produkciju u korist hrvatskih invalida,u koju svrhu je unišla svota od 353 krune.Prigodom sakupljanja i priugotovljavanja slavnatih pletenica,iskazala se je ova školska mladež sa 507 kilograma takovih pletenica.Osim ovoga priugotovila je naša škol.mladež 246 pari rukavica;84 pari dokoljenica;28 pari čarapa;44 pari natikača;20 zimskih kapa i 2 šala.Tako se je ova škola i u ovoj školskoj godini nastojala odužiti u sudjelovanju pripomoći za našu vojsku.

Tomislav Pracny kr.žup.oblasti u Vukovaru pridijeljen učitelj više puč.škole,imenovan je kr.žup.škol.nadzornikom i pridijeljen je na službovanje kr.zemalj.vladi,odj.za bog.i nastavu. Na njegovo mjesto pridijeljen je Milan Štimac,ravnatelj više puč. djevojačke škole u Vinovcima.Naredbom kr.zemalj.vlade,odj. za bog. i nast.od 11.veljače 1916.broj 4312 u provedbi zakona od 30.lipnja 1915.doznačena je učiteljstvu ove više puč.škole ratni doplatak za 1916.godinu.Milutin Mayer kr.žup.škol.nadzornik u Vukovaru odlikovan je 1.svibnja križem „Pro Ecclesia et Pontifice“.Učiteljski zbor mu srdačno čestita,ponosan što ga je jedan učitelj dobio.